

Aanwezigheid bij:**herdenking kwestie Armeense genocide in Jerevan**

Informatie zoals bekend op 31/3:

Twaalf EU-lidstaten inclusief NL in Jerevan vertegenwoordigd, waarvan drie (DUI, FRA, CYP) op politiek niveau. BEL, FIN, DEN, ITA, VK, OOS, EST, ROE net als NL op niveau ambassadeur.

BEL: Ambassadeur in Moskou
 FIN: Roving Ambassador for South Caucasus
 DK: Ambassadeur in Kiev
 POL: Waarschijnlijk niveau ambassadeur of deelname door Poolse kerk (zelfstandig besluit).
 DUI: Staatssecretaris Roth van het AA. Speciaal Vertegenwoordiger voor mensenrechten en humanitaire hulp. Parlement.
 ITA: Ambassadeur, mogelijk ook parlementaire delegatie. Op 12 april draagt paus een mis op volgens Armeense liturgie op Sint Pietersplein. 10.2.a
 VK: Ambassadeur in Jerevan en Conservatief parlamentslid en voorzitter van de British-Armenian All-Party Group, John Whittingdale.
 OOS: Ambassadeur en mogelijk vertegenwoordiging vanuit het Parlement.
 CYP: President Anastasiades
 FRA: President Hollande (uitzonderingspositie in EU samen met GRIE en CY: erkennen genocide)
 TSJ: Parlement (o.a. deputy speaker Senate)
 EST: Ambassadeur of vertegenwoordiger Parlement
 ZWE: Parlement (deputy speaker)
 IER: Waarschijnlijk ambassadeur
 ROE: Ambassadeur
 NOO: Ambassadeur in Moskou
 POR: Ambassadeur
 LET: Ambassadeur in Jerevan, Parlement (o.a. vice speaker)
 GRIE: Parlement (speaker)
 RF: President Poetin

Voorgaande jaren waren de in Armenië residerende EU ambassadeurs aanwezig bij de herdenking.

Herdenkingen in de landen zelf

DK: Een kleine herdenkingsbijeenkomst in de vorm van een concert van het Armeense Symfonieorkest en een kerkdienst zal op 10.2. ambtelijk niveau worden bijgewoond.
 DUI: Zeer waarschijnlijk dat Bondsprezident Gauck aanwezig is bij een herdenkingsplechtigheid in Dom in Berlijn.

Turkije – Herdenking slag bij Gallipoli

VK: Prins Charles en prins Harry en MinBZ Hamilton
 FR: MinDef Jean-Yves Le Drian
 AUS: Premier Tony Abbott
 NZ: Premier John Key en Chef Defensiestaf

Voorts staatshoofden van:

- Ierland
- Kosovo
- FYRoM
- Algeria
- Azerbaïjan
- Ethiopia
- Iraq
- Montenegro
- Niger
- Somalië
- Vice-presidenten van Afghanistan en Zambia

- Pakistan
- Qatar
- Senegal

Erkenning genocide

Erkenning genocide door regeringen: Frankrijk, Griekenland en Cyprus.

Heilige Stoel, Paus Franciscus op 12/4/15: "The first, which is widely considered the first genocide of the 20th century, struck your own Armenian people." In 2001 gebruikte Paus Johannes Paulus II dezelfde bewoordingen in een gezamenlijke verklaring met de leider van de Armeense Apostolische kerk. Die verklaring werd echter uitgegeven in Echmiadzin, het Armeense equivalent van het Vaticaan, en niet in Rome. In een gezamenlijke verklaring met het hoofd van de Armeense Kerk sprak de paus toen over "de vernietiging van anderhalf miljoen Armeense Christenen, die doorgaans wordt gedefinieerd als de eerste volkerenmoord van de twintigste eeuw".

De huidige paus heeft in zijn jaren als aartsbisschop van Buenos Aires goede banden onderhouden met de Armeense gemeenschap. Toen hij in juni 2013 (als paus) een delegatie van Armeense Christenen ontving noemde ook hij het bloedbad 'de eerste genocide van de 20^e eeuw'. 10.2.a

Niet-erkenning: alle andere EU-lidstaten. Vaak wel parlementen. VS idem.

- PL: regering niet, parlement wel. Het woord genocide wordt steevast vermeden. Ook PL zet in op aanmoediging van dialoog en verzoeningsproces tussen ARM en TUR, zonder de tragedie te kwalificeren als genocide.
- BEL: il faut souligner en outre que le terme « génocide » a une signification juridique spécifique, définie dans la « Convention pour la Prévention et la Répression du Crime de Génocide » (9 décembre 1948), et qu'il appartient à des tribunaux (nationaux ou internationaux) de se prononcer en la matière. Il ne nous paraît pas opportun que d'autres instances se substituent au pouvoir judiciaire.
- DUI: parlementaire resoluties/moties aangenomen, maar geen formele erkenning als 'genocide' door de regering.
- ITA: Italiaans parlement erkent genocide, de regering niet.
- ZWI: de *Nationalrat* (Tweede Kamer) heeft het erkend. De *Ständerat* (Eerste kamer) niet en de bondsraad (regering) ook niet.
- VK: erkent Armeense genocide niet als zodanig (zie ook voorzichtige formulering persbericht over bezoek Stas Lidington aan Yerevan: "Just paid my respects at Tsiternakaberd Memorial remembering upcoming centenary of 1915 and its importance for all Armenians,").

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: 'Belgische regering erkent de Armeense genocide'
Date: donderdag 18 juni 2015 19:36:11

Dag 10.2.

Uitspraak van Michel volgt op een publieke discussie in BE die al enige tijd loopt en die de laatste maanden opnieuw opkwam. De uitspraak is dan ook gedaan in een antwoord op parlementaire vragen die gesteld zijn, van Kamerleden De Roover (N-VA) en Dewael (Open Vld) .

10.2.a

Zodra we iets opvangen van de Turkse reactie hier, zullen we ons melden.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 19:08
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: Belgische regering erkent de Armeense genocide

10.2.e

Veel dank voor de snelle reactie. Standpuntwijziging zal in NLse Kamer ongetwijfeld aandacht krijgen.

Nog twee korte vragen:

- is er een specifieke politieke reden waarom Michel het Belgische standpunt heeft gewijzigd? Was dit anders een politiek issue geworden dat meer gedoe zou opleveren dan de verwachtbare Turkse reactie? Of een persoonlijke overtuiging?
- als jullie iets opvangen van die Turkse reactie houden we ons aanbevolen.

Groet, en nogmaals dank,

10.2.

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 17:34:21
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: 'Belgische regering erkent de Armeense genocide'

10.2.e

We hebben contact gehad met BE BZ om e.e.a. na te gaan. Hierbij de gevraagde bullets t.b.v. het bulletin van M:

Uitspraak MP Michel: Op donderdag 18 juni jl. heeft BE MP Michel in de BE Kamer van Volksvertegenwoordigers (BE TK) gedurende een debat aangegeven dat hij van mening is dat de 'tragische gebeurtenissen' die tussen 1915 en 1917 hebben plaatsgevonden in het Ottomaanse Rijk 'als een genocide moeten worden bestempeld', en dat dit ook het standpunt van de BE regering was. Hij kreeg in de Kamer veel applaus, ook vanuit de oppositie. 10.2.a

NB: Regering bestaat uit MR (Waalse liberalen), N-VA (Vlaams nationalist), Open-Vld (Vlaamse liberalen) en CD&V (Vlaamse christendemocraten).

Motie op komst: Uitspraak van Michel volgt op een discussie eind mei. Toen werd bekend dat de vier meerderheidspartijen die gezamenlijk de centrumrechtse BE regering vormen, voornemens waren een motie in te dienen. De motie betreft echter vooral een symbolische actie, waar geen juridisch gevolg aan zal worden gegeven. Ook zal geen sprake zijn van penalisering van ontkenning van de genocide, cf. bijv. Holocaust. Het gaat om een politieke daad. De motie dient (1) ingeschreven te worden, (2) in een parlementaire CIE besproken te worden (i.c. CIE BZ) en (3) plenair gestemd te worden in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Verder is, hoewel minder relevant op het dossier, ook het VLA parlement bezig met een motie.

Tijdpad motie: Wanneer de motie verwacht dient te worden is onduidelijk. Eind juni a.s. begint het BE parlementair reces. Het streven van de meerderheidspartijen is om de motie nog voorafgaand aan het reces in stemming te brengen. NB: stemming in de Senaat is niet noodzakelijk; het gaat hier immers niet om een wet.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 16:37
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: FW: 'Belgische regering erkent de Armeense genocide'
Importance: High

Beste collega's,

Zouden jullie een appreciatie kunnen geven van deze ontwikkeling? Klopt het dat België nu een ander standpunt inneemt?

En waarom wisseling van standpunt, waarom nu, etc.

Alvast hartelijk dank,

Vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Directie Europa

10.2.e

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 16:17
To: 10.2.e
Subject: RE: Belgische regering erkent de Armeense genocide

Neen. Senaat wel.

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 16:16
To: 10.2.e
Subject: RE: 'Belgische regering erkent de Armeense genocide'

Ik heb even niet paraat of dat een nieuw standpunt is. Had BEL al erkend?

De Kamervragen komen ongetwijfeld snel...

From: 10.2.e
Sent: donderdag 18 juni 2015 16:14
To: 10.2.e
Subject: 'Belgische regering erkent de Armeense genocide'

http://www.standaard.be/cnt/dmf20150618_01737341

10.2.e

Senior Beleidsmedwerker

.....
Directie Europa (DEU)
Ministerie van Buitenlandse Zaken
 Bezuidenhoutseweg 67 | 2594 AC Den Haag |
 10.2.e

Aan M
Van DEU
Via DGES
Kopie aan ANK, IST, TBI, COM
Afgestemd met

TER BESLISSING**Datum**

4 maart 2015

Onze Referentie

DEU-086/2015

Opgesteld door

102.e

memo

Brieven van de Federatie Armeense Organisaties
Nederland (FAON)

Aanleiding

- Brieven van de Federatie Armeense Organisaties Nederland (FAON) aan MP Rutte en aan u over o.a. de 100-jarige herdenking van de kwestie van de Armeense genocide in Jerevan op 24 april 2015.

Gevraagd besluit

- Uw akkoord op bijgaande antwoordbrief van DirDEU aan FAON.

Kern/samenvatting

- In de brief aan FAON wordt verwezen naar de Kabinetsreactie aan de Kamer (d.d. 4 maart 2015) over aanwezigheid van CdP Tbilisi bij de herdenking in Jerevan op 24 april 2015.
- Daarnaast wordt aangegeven dat het vanwege agendatechnische redenen op korte termijn helaas niet mogelijk is een gesprek met u te organiseren.
- Tijdens het gesprek met plv. DirDEU (d.d. 9 januari 2015) is FAON geïnformeerd over het Nederlandse standpunt t.a.v. de kwestie van de Armeense genocide en heeft FAON het eigen standpunt hierin overgebracht.
- Vooralsnog is er geen aanleiding/nieuwe informatie om een gesprek van FAON met u te organiseren.

Bijlagen

1. Antwoordbrief aan de FAON

Gesprek BZ, SZW en Gemeente Almelo – 20 maart 2015

Aanwezig: 10.2.e (SZW / Integratie & Samenleving), 10.2.e (gemeente Almelo), 10.2.e (BZ/DEU)

- BZ gaf toelichting op laatste ontwikkelingen: beantwoording SO, KV aan MP, mondeling gestelde KV, stand van zaken deelname NL en andere EULS aan herdenkingen in Jerevan en Gallipoli en onthulling van een Turks monument bij de Turkse ambassade in Den Haag, voor de in 1979 vermoorde zoon van de toenmalige Turkse ambassadeur.
- Volgens Gemeente Almelo is er geen sprake van toenemende spanningen in Almelo onder de verschillende bevolkingsgroepen (bleek uit gesprekken met de verschillende groepen en 10.1.b).
- Na een gesprek met de Gemeente Almelo heeft de Turkse gemeenschap besloten de Turkse culturele dagen te verplaatsen naar 25-27 april (i.p.v. 24-26 april). Een belangrijke stap richting de-escalatie. Recent is een nieuw moskeebestuur aangetreden in Almelo. Hiermee moet opnieuw contact worden gelegd. 10.2.a
- SZW had recent gesproken met 10.2.e van het *Centre for Public Debate*. 10.2.e had twee keer gesproken met de Armeense gemeenschap in Almelo (*agree to disagree*) en ook contacten met CdP Turkije in NL waarbij boodschap zou zijn geweest om vooral verantwoordelijk met de situatie om te gaan. Volgens 10.2 zou de Armeense diaspora uit de VS grote invloed hebben op de Armeense gemeenschap in NL (en ook financieel bijdragen). Doel van het *Centre for Public Debate* was om de discussie in NL aan te gaan en niet om te demonstreren. 11
- Op 24 april zal de, door de Armeense gemeenschap georganiseerde, stille tocht toch vanaf het Centraal Station in Almelo vertrekken (het oorspronkelijke plan kan doorgang vinden nu Turkse culturele dagen pas een dag later beginnen). Naar verwachting zullen schokkende foto's van Armeense slachtoffers worden megedragen, hetgeen door sommigen in Turkse gemeenschap misschien als provocatief zal worden ervaren. Er zal vanuit Gemeente Almelo een vergunning worden gegeven voor een openbare manifestatie waardoor het mogelijk is de politie in te zetten indien nodig.
- SZW was ook in contact met Enschede. Hier was volgens 10.1.b en gemeente Enschede geen sprake van oplopende spanningen en ook geen link met Almelo. Gemeente Assen (staat ook een herdenkingsmonument) verwachtte geen bijzonderheden op 24 april.
- Vervolgens ging het kort over eventuele aanwezigheid van een minister bij het herdenkingsconcert op 20 april in Den Haag. Verzoek van SZW en Gemeente Almelo was hen hierover goed geïnformeerd te houden zodat richting de Armeense en met name de Turkse gemeenschap de boodschap op de goede manier overgebracht kan worden (ook lokaal in Almelo). Timing was hierbij van belang omdat aankondiging van de aanwezigheid van een minister bij de herdenkingsbijeenkomst op 20 april in Den Haag mogelijk voor frictie tussen de gemeenschappen zou kunnen zorgen (vooral in Almelo).
- Provincie Overijssel, die vorig jaar in een motie de genocide heeft erkend, speelt bij dit alles geen enkele rol.

De volgende afspraken werden gemaakt:

- Vóór 24 april hebben waarnemend Burgemeester 10.2.e van Almelo en Minister Asscher contact met elkaar. De speech van Burgemeester 10.2.e (tijdens de herdenking op 24 april in Almelo) zal worden voorbesproken/ afgestemd met SZW, in de hoop dat daarmee voorkomen kan worden dat afgeweken wordt van de lijn van de rijksoverheid.
- SZW maak een overzicht met Armeense en Turkse activiteiten en bijeenkomsten tot 24 april.
- Zo gauw bekend is of er vanuit het kabinet iemand naar het herdenkingsconcert op 20 april gaat, en zo ja, wie, zullen BZ, SZW en gemeente Almelo relevante Turkse contacten benaderen 11.1

Turkije herdenkt deze slag normaliter op 18 maart (het begin van de vijandelijkheden), de Geallieerden op 25 april (het begin van de landingen). Dit jaar heeft Turkije ervoor gekozen de Cannakale-herdenking te laten plaatsvinden op 24 april. 10.2.a

[Redacted text block]

10.2.a

[Redacted text block]

Aan M
 Van DEU
 Via DGES
 Kopie aan ANK, IST, TBI, BAK, VCI, COM
 Afgestemd met

TER BESLISSING

Datum
 12 februari 2015
Onze Referentie
 DEU-035/2015
Opgesteld door
 10.2.e

memo

Kabinetsreactie FAON en uitnodiging president Sargsyan
 aan MP Rutte

Aanleiding

- Verzoek om een kabinetsreactie naar aanleiding van een brief van FAON (juni 2014) aan de Tweede Kamer.
- Uitnodiging van president Sargsyan aan MP Rutte om bij de 100-jarige herdenkingsbijeenkomst van de kwestie van de Armeense genocide in Jerevan aanwezig te zijn op 24 april 2015.

Gevraagd besluit

- Uw akkoord op bijgaande concept kabinetsreactie aan de Tweede Kamer van het ministerie van SZW, mede namens u, en een conceptbrief van MP Rutte aan president Sargsyan.

Kern/samenvatting

- In de twee brieven wordt bekend gemaakt dat MP Rutte niet aanwezig zal zijn bij de herdenking van de kwestie van de Armeense genocide in Jerevan op 24 april maar in plaats daarvan de Nederlandse ambassadeur in Tbilisi, mede geaccrediteerd voor Armenië, de herdenkingsbijeenkomst zal bijwonen. Eerst zal de kabinetsreactie naar de Tweede Kamer worden verstuurd en vervolgens de brief van MP Rutte aan president Sargsyan.

Achtergrond

- Armenië is voornemens om in 2015 de gebeurtenissen uit 1915 grootschalig te herdenken. Zowel in Jerevan als daarbuiten (Almelo!). President Hollande zal bij de herdenking in Jerevan aanwezig zijn, verder nog geen harde toezeggingen van regeringsleiders of staatshoofden. Voorgaande jaren waren alle in Armenië residerende ambassadeurs aanwezig bij herdenkingsbijeenkomsten in Jerevan. Deelname, voor het eerst, door NL CdP Tbilisi is stap richting Armenië en uit te leggen aan Turkije want: 100-jarige herdenking.
- Turkije heeft op 24 april een grootschalige herdenking gepland van de slag bij Gallipoli tijdens de Eerste Wereldoorlog (maart-april 1915). 10.2.a

Landen

waarvan bekend is dat ze zullen deelnemen aan de Gallipoli-herdenking zijn de bij de landing betrokken landen NZ (PM Key), AUS (PM Abbott), VK (prins Charles?) en FRA (mogelijk Mindef).

Datum
12 februari 2015

Onze Referentie
DEU-035/2015

- Op 20 januari 2015 sprak plv. DirDEU met vertegenwoordigers van de Armeense organisatie 10.2.e . Belangrijkste boodschap van 10.2.e was dat NL goed moet nadenken over of (en op welk niveau) zal worden ingegaan op de uitnodiging van Turkije voor de herdenking van de slag bij Gallipoli op 24 april 2015. Als daar wel aan wordt deelgenomen en er geen Nederlandse overheidsvertegenwoordiger bij de Armeense herdenking is dan zou dit zeer teleurstellend zijn en was dit een keuze tegen Armenië.
- Op 23 januari spraken medewerkers van de directie Europa met het ministerie van Sociale Zaken en de gemeente Almelo. Belangrijke punten uit dit gesprek:
 - Van Armeense zijde zal op 24 april 2015 waarschijnlijk een stille tocht worden georganiseerd van het station in Almelo naar het Armeens monument (5 km). De Turkse gemeenschap heeft aangekondigd dat van 24-26 april Turkse culturele dagen worden georganiseerd in Almelo. De culturele dagen zouden gehouden worden in nabijheid station Almelo, dus dicht bij vertrekpunt stille mars.
 - Op lokaal niveau zijn er (vooralsnog) geen grote spanningen tussen de Turken en Armeniërs. Gemeente Almelo maakt zich zorgen over, zoals ook bleek tijdens de demonstratie vorig jaar, de grote aantallen Turkse Nederlanders die – via georganiseerd busvervoer (10.2.a) - uit de rest van het land naar Almelo zullen komen

Bijlagen

1. Kabinetsreactie aan de Tweede Kamer
2. Antwoordbrief aan President Sargsyan
3. Programma activiteiten FAON

Voorbereiding gesprek FAON 9 januari 2015 Aanwezig: 10.2.e

Twee brieven ontvangen van FAON in aanloop naar het gesprek (2 december en 29 december):

Brief 2 december:

- FAON wil stilstaan bij de geplande activiteiten ter gelegenheid van de 100 jaar, 10 jaar motie Rouvoet en uitvoering daarvan, het optreden van Koenders tijdens een demonstratie van FAON in juni 2004, discriminatie en anti-Armenisme in Turkije (waar Armeniërs volgens de president het ergste scheldwoord is), Turkse druk/10.2.a en pogingen waardig herdenken van 100 jaar genocide te voorkomen, o.a. afleidingsmanoeuvres, Turkse inmenging (zoals tijdens de demonstratie in Almelo en het haatzaaien, genocide-ontkenning waartoe zowel in de oproep (poster Dyanet) als ter plaatse is opgeroepen en de wijze waarop o.i. door achtereenvolgende ministers van BZ te lichtvaardig wordt uitgegaan van juistheid van informatie bv. van de Turkse minister van BZ hetgeen voor FAON tot pijnlijke situaties leidt. (Daarnaast wil FAON spreken over hun zorgen en visie m.b.t. de situatie in het Midden-Oosten, het lot van o.a. Armeniërs en andere Christenen daarbij en de tienduizenden Armeense-Syrische vluchtelingen in Armenië. Nagorno Karabach en zorgen over het 10.2.a van AZB, aandacht voor Armenië (o.a. door gesloten grens met Turkije problematische economie, het associatieakkoord met de EU en de rol van Armenië in het NATO partnership for peace, o.a. Afghanistan).

Brief 29 december:

- Gaat in op bezoek van M aan Turkije. Voorstel om te spreken met antiracisme beweging DurDe en de Human Rights association die volgens FAON de afgelopen jaren op het Taksim plein op 24 april bij herdenkingen hierover waren.
- NL neemt volgens FAON vaak letterlijk Turkse redeneringen over.
- Rol AZB (NL zou zich niet kritisch genoeg gedragen, olie lijkt het te winnen)
- Armeniëhaat, ook door NL
- Relatie EU-Turkije: Turkije accepteert pre-accessielegenden maar blijft weg van de politieke voorwaarden (gesloten houden van de grens met Armenië en het aangaan van diplomatieke betrekkingen).

Aandachtspunten/ deliverables

- Opmerking FAON bij het maken van de afspraak: gesprek plv. dirDEU kan niet dienen als vervanging voor aangevraagde gesprek met M over dit onderwerp. Duidelijk maken dat dit gesprek namens M wordt gevoerd.
- Tijdens AO EU uitbreiding in december 2014 heeft M uitspraken gedaan over deze kwestie. Het verslag is nog niet beschikbaar. Lijn was: vreselijke gebeurtenissen, helemaal met u eens, maar het helpt niet als wij als NL regering ons hierin mengen.
- Tijdens recent bezoek M is de kwestie van de Armeense genocide niet ter sprake gekomen.
- SZW werkt aan een reactie op de brief van FAON aan de Tweede Kamer (23 juni 2014) waarop de Kamer heeft gevraagd om een kabinetsreactie
- Aanwezigheid NL gevraagd bij herdenkingsbijeenkomsten (in NL en 22-24 april in Yerevan). Van de Armeense ambassade is een uitnodiging voor MP ontvangen om de herdenking in Yerevan op 24 april 2015 bij te wonen. CdP Tbilisi, tevens ambassadeur voor Armenië, zal NL vertegenwoordigen bij herdenking op 24 april 2015 in Yerevan. Dit is nog niet gecommuniceerd.
- Als FAON begint over 10.2.a daar niet op ingaan maar verwijzen naar de antwoorden op de Kamervragen van 8 september en 1 december 2014.
- FAON schrijft over het optreden van Koenders tijdens een demonstratie van FAON in juni 2004. Hierover heb ik niets terug kunnen vinden op internet en het archief.
- Wegblijven van feit of verdragmatige erkenning genocide aan de orde is. Volgens DIZ niet omdat het betreffende internationale verdrag geen terugwerkende kracht heeft. Maar is uiteindelijk een politieke vraag.
- FAON niet tevreden over door de overheid gebruikte terminologie: "kwestie van Armeense genocide".

Spreekpunten

- Minister Koenders heeft mij gevraagd namens hem dit gesprek met u te voeren.

Aanwezigheid bij herdenkingen

- NL betreurt de vele slachtoffers die in 1915 zijn gevallen. Het is aan beide partijen om tot een waardige en respectvolle herdenking van de slachtoffers te komen.
- NL heeft nog geen standpunt bepaald ten aanzien van eventuele Nederlandse betrokkenheid bij herdenkingen in 2015, in Nederland of elders. NL zal dit te zijner tijd van geval tot geval en in goed overleg met andere internationale partners bezien.
- Passief: een reactie op de brief van FAON aan de Tweede Kamer (23 juni 2014) waarop de Kamer heeft gevraagd om een kabinetsreactie zal de Kamer spoedig toegaan. (SZW werkt aan de conceptbeantwoording).

Motie Rouvoet

- Het kabinet geeft uitvoering aan de motie Rouvoet door in contacten met de Turkse overheid aandacht voor het standpunt van de Kamer te vragen. Vanwege vertrouwelijkheid gesprekken kan ik niet inhoudelijk ingaan op wat er besproken is tijdens het recente bezoek van minister Koenders aan Turkije. Ik kan u verzekeren dat dit onderwerp conform de motie ook dit keer prominent op de agenda stond. In de toekomst zal NL hier aandacht voor blijven vragen in contacten met de Turkse autoriteiten.
- Naast aandacht voor de Motie Rouvoet, roept het Kabinet de Turkse regering op een vrij debat over de kwestie van de Armeense genocide mogelijk te maken.
- Om tot wederzijdse erkenning van het gezamenlijke verleden te komen, is het – op dit punt – essentieel dat de Turkse en Armeense regeringen de vrijheid van meningsuiting, toegang tot elkaars nationale archieven en een open maatschappelijke dialoog bevorderen.
- Het is niet aan het kabinet, maar aan wetenschappers, alsook de Turkse en Armeense regeringen, om deze historistische gebeurtenissen met inhumane gevolgen te duiden.

Buiten bereik WOB

[Redacted text block]

Passief: Demonstraties Almelo

- Verwijzen naar antwoorden op de Kamervragen van 8 september en 1 december 2014 hierover. [In Nederland heeft iedereen, en iedere groep, het recht om in het openbaar voor een betoging of demonstratie bijeen te komen, zo lang dit plaatsvindt binnen de kaders van de wet. Nederland

11.1

[Redacted text block]

Achtergrondinformatie:

Motie Rouvoet 2004: De Kamerbreed aangenomen motie spreekt van 'Armeense genocide' en vraagt het Kabinet om erkenning hiervan 'voortdurend en nadrukkelijk' bij de Turkse regering aan de orde te stellen. De motie wordt door Armenië beschouwd als erkenning NL van Armeense genocide. Regering legt deze motie echter zo uit, dat in contacten met Turkije aandacht gevraagd moet worden voor kwestie, maar dat het niet aan NL regering is al dan niet te erkennen.

Relatie Turkije:

- Turkije heeft volgens FAON in 2009 daags na ondertekening van de protocollen de discussie beëindigd voordat deze kon beginnen. Volgens FAON is er geen dialoog ondanks dat Armenië geen voorwaarden stelt aan een dialoog.
- In 2009 werden de eerste stappen richting normalisering van de betrekkingen tussen Armenië en Turkije gezet door ondertekening van Zurich protocollen (niet geratificeerd). Beide landen zouden interne politieke consultaties houden over twee protocollen (*establishment of diplomatic relations & development of bilateral relations*). Daarbij voorziet het protocol in een procedure om wederzijds onderzoek (middels een gezamenlijke commissie) mogelijk te maken.
- Tijdens dit proces bleek dat Armenië en Turkije van mening verschilden over de interpretatie van de protocollen en het normaliseringsproces. Verder wilde Turkije een oplossing van het Nagorno Karabach conflict vóór ratificatie van de protocollen door Turkije. 10.2 a
- Op 22 april 2010 besloot Armenië om de ratificatie van de protocollen met Turkije op te schorten. De Armeense regering benadrukte haar bereidheid om het proces weer nieuw leven in te blazen als de overtuiging bestond dat de omstandigheden aan Turkse kant waren verbeterd. Armenië stelt altijd dat men bereid is tot dialoog zonder voorwaarden. Turkije vindt echter dat het verwerpen van de link met NK wel degelijk een voorwaarde schept, die voor Turkije niet aanvaardbaar is.
- 10.2.a
- Er zijn projecten met NGO's van beide landen, o.a. gesteund door de EU (*Armenia-Turkey Normalisation Process*). Voorts zijn er ook informele contacten tussen overheden. In december 2013 vond een bezoek van de Turkse M aan Armenië plaats in het kader van de *Black Sea Economic Cooperation*. Dit heeft niet tot concrete initiatieven geleid. De verrassend verzoenende woorden van premier Erdogan t.g.v. herdenking in april 2014 waarin hij erkende dat er in de laatste jaren van het Ottomaanse rijk een periode is geweest waarin de constituerende volkeren van het Ottomaanse rijk veel hebben geleden waarbij specifiek de Turken, Koerden, Arabieren en Armenen werden genoemd en hij sprak over "*events which lead to inhumane consequences, such as relocation*" en "*Condolences to their grandchildren*" werden door Armenië als niet-significant afgedaan en als onvoldoende bestempeld.
- NL moedigt dialoog van Turkije met Armenië aan. NL hoopt op zinvolle dialoog tussen beide landen; zowel over verleden als over toekomst. NL hecht belang aan gezamenlijke positie Turkije en Armenië over kwestie; accepteren gedeelde geschiedenis belangrijke stap voorwaarts in politiek proces tot herstel bilaterale betrekkingen; positief effect op regionale stabiliteit en economische ontwikkeling.
- Hrant Dink was Turkse journalist van Armeense afkomst, die in 2005 is vermoord door Turkse nationalist.

Buiten bereik
WOB

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Subject: FINAL Wordvoering Kwestie Armeense Genocide / M AKKO 10.
Date: vrijdag 24 april 2015 15:19:34
Importance: High

Waarom bent u – of een ander kabinetslid – niet bij de herdenking in Almelo of Assen? Was er geen enkele minister die hiervoor zijn agenda vanavond kon schoonvegen? Is het niet een politieke keuze om Turkije niet voor het hoofd te stoten? Waarom weigert u nog steeds te spreken over de Armeense genocide? Verandert dat ook niet nu in Duitsland daarover vandaag (vrijdag) een verklaring is aangenomen?

Vertegenwoordiging kabinet bij herdenkingen?

- De Nederlandse ambassadeur in Georgië, die ons land ook in Armenië vertegenwoordigt, woont vandaag de 100-jarige herdenking in de Armeense hoofdstad Jerevan namens de regering bij.
- Met die aanwezigheid brengt het kabinet zijn medeleven tot uitdrukking met de nabestaanden van de vele slachtoffers van de vreselijke gebeurtenissen van 1915 en 1916.
- Daarnaast is de regering vanuit BZ en SZW afgelopen maandag vertegenwoordigd geweest bij het herdenkingsconcert in de Grote Kerk in Den Haag.
- Aanwezigheid bij de herdenkingen vandaag in Almelo of Assen is niet voorzien.

NL erkent de genocide niet, Duitsland wel. Tijd dus voor NL om te bewegen?

- Laat ik één ding heel duidelijk zeggen: wat in 1915 en 1916 is gebeurd was vreselijk en heeft groot leed veroorzaakt. Het waren verschrikkelijke gebeurtenissen en er past ook groot medeleven met de nabestaanden.
- De vaststelling of hier in juridische zin sprake is geweest van genocide, is niet aan het kabinet.
- Het kabinet vindt dat een oordeel van zijn kant over de toepasselijkheid van deze term op dit moment niet bijdraagt aan een oplossing en de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen. En dat is wat het kabinet nastreeft.
- Erkenning van gebeurtenissen komt idealiter van binnenuit. Dat maakt het veel sterker. Daarom wil het kabinet dat beide partijen gezamenlijk spreken over hun gedeelde verleden.
- En dat is ook wat Minister Steinmeier heeft gezegd: waar het werkelijk op aan komt is een oprechte en serieuze dialoog tussen Turken en Armeniërs over wat er toen gebeurd is, en hoe dat kan leiden tot een betere verhouding tussen deze burens.

- In deze lijn, en in lijn met de moties Rouvoet en Voordewind van de Tweede Kamer dringt het kabinet er bij voorkomende gelegenheden bij de Turkse autoriteiten op aan met de Armeense regering te streven naar verzoening en de gebeurtenissen van 1915 en 1916 bespreekbaar te maken.

10.2.a

Achtergrondinformatie over Duitse positie:

- Minister Steinmeier heeft in interview op 20 april niet de genocide erkend, wel begrip getoond voor diegenen die de gebeurtenissen als zodanig zouden willen samenvatten. Stelde ook dat het voor hem als Minister van BZ nog belangrijker was om de omgang met het verleden te verbinden aan het doel van dialoog en verzoening van de beide partijen in het heden. Maakte zich zorgen dat een steeds verhitter politiek debat niet daartoe leidt.
- De Duitse lijn wijkt daarmee niet af van de Nederlandse.
- Wat Bondspresident Gauck donderdag bij herdenking heeft gezegd hoeft grondwettelijk gezien de Bondsregering niet te binden. Gauck sprak onder meer van 'volkerenmoord' en 'genocidale dynamiek', noemde Duitse rol in Armeense kwestie, en onderstreepte belang van erkenning en benoeming van wat er gebeurd is voor de families van de slachtoffers en voor de kansen op duurzame verzoening.
- Bondsdag vandaag gedebatteerd. Brede erkenning van volkerenmoord, analoog aan NL Kamer. Moties ingediend naar hun VKCie BZ.
- Bondsregering hoeft niet te reageren, maar als ze dit doet dan zal dit echter pas over enkele weken zijn. Standpunt dus ongewijzigd en zelfde als NL regering.

From: 10.2.e
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: RE: Ontwikkelingen Duitse standpunt erkenning Armeense genocide
 Date: maandag 20 april 2015 19:05:54
 Attachments: image001.png

Veel dank 10.2. dit is inderdaad van een hogere woord-tover-orde. Zoals je begrijpt, alles wat jullie oppikken hierover is voor ons van belang.

Dank nogmaals, groet uit Den Haag,

10.2.e

From: 10.2.e
 Sent: maandag 20 april 2015 18:50
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: RE: Ontwikkelingen Duitse standpunt erkenning Armeense genocide

10.2.e

Even de stand van dit moment.

10.2.a

Zoals bekend vindt donderdag in de Duitse Dom in Berlijn een grote herdenkingsbijeenkomst voor de Armeense 1915-1916 plaats, waar o.a. president Gauck zal spreken. Wat hij precies gaat zeggen, is nog niet bekend, 10.2.a

Vrijdag vindt vervolgens een debat in de Bondsdag plaats, waarvoor verschillende moties zijn ingediend, o.a. van die Linke (maakt geen kans) en van de regeringspartijen. De tekst van die laatste motie is formeel nog niet bekend, maar zou op een omfloerste manier over de 'genocide' spreken. (NB: op dit moment doet de Bondsdag het met een motie uit 2005 waarin blijkbaar woorden als 'Massaker' en 'Vertreibung' zijn gebruikt, maar die de waardering van de gebeurtenissen naar de historici verwijst).

DPA laat zojuist weten (daar zal ANP het wel van hebben) dat de regering volgens de woordvoerder van Merkel een motie van CDU en SPD zou steunen met de volgende tekst:

Regierungssprecher Steffen Seibert betonte: «Hinter diesem Antrag steht die Bundesregierung.» Vermutlich wird auch Bundespräsident Joachim Gauck bei einer Gedenkveranstaltung der Kirchen im Berliner Dom am Donnerstag das Wort Völkermord verwenden. Der Sprecher des Auswärtigen Amtes, Martin Schäfer, verwies darauf, dass es einen Austausch zwischen Regierung und Bundespräsidialamt «genau in dieser Frage» und «Impulse aus dem Bundespräsidialamt» gegeben habe. «Ihr Schicksal steht beispielhaft für die Geschichte der Massenvernichtungen, der ethnischen Säuberungen, der Vertreibungen und der Völkermorde, von denen das 20. Jahrhundert auf so schreckliche Weise gezeichnet ist. Dabei wissen wir um die

Einzigartigkeit des Holocaust, für den Deutschland Schuld und Verantwortung trägt.»

Kortom, het woord genocide staat genoemd, maar men zegt niet helemaal uitdrukkelijk dat het genocide was – toveren van de hogere orde dus.

10.2.a

Dat past weer bij een uitspraak van Steinmeier in de Süddeutsche Zeitung van vanmorgen (van DPA):

Außenminister Frank-Walter Steinmeier (SPD) sagte der «Süddeutschen Zeitung» (Montag): «Man kann das, was damals geschehen ist in dem Begriff des Völkermords zusammenfassen wollen, und ich kann die Gründe dafür und erst recht die Gefühle dazu gut verstehen.» Er als Außenminister müsse aber auch daran denken, was nach dem 24. April geschehe. Seine Sorge sei, dass eine immer aufgeladene Debatte in Ankara und Eriwan das unmöglich mache, was er sich wünsche: «Den Beginn eines

10.2.a

10.2.a

Ik geef 10. meteen cc.

Groet,

10.2.

From: 10.2.e

Sent: maandag 20 april 2015 12:35

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: RE: NI standpunt Armeens Genocide ? - graag je reactie voor 12:45

Graag gedaan; 10.2.a

Net als we voorgaande jaren niet naar de Gallipoli-herdenking zijn geweest.

From: 10.2.e

Sent: maandag 20 april 2015 12:32

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: Re: NI standpunt Armeens Genocide ? - graag je reactie voor 12:45

Helder, veel dank voor de snelle reacties.

Hartelijke groet,

10.2.

Van: 10.2.e

Verzonden: Monday, April 20, 2015 12:27 PM

Aan: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Onderwerp: FW: NI standpunt Armeens Genocide ? - graag je reactie voor 12:45

Beste 10.2.e

Op verzoek van 10.2. beantwoord ik deze even. Gallipoli worden door de landen van de ANZAC (= Australia New Zealand Army Corps) altijd op 25 april herdacht. Het VK en Frankrijk, die ook bij de slag betrokken waren, hebben geen traditie om deze slag separaat te herdenken (naast de tientallen andere slagen die ze voerden tijdens WO1). 25 april is de dag van de eerste geallieerde landingen bij Gallipoli.

De Turken daarentegen herdenken Gallipoli – of 'Canakkale' zoals zij het noemen – altijd op 18 maart, de dag waarop een deel van de Frans/Britse expeditionaire vloot door mijnen tot ontploffing werd gebracht. Voor de Turken is het dan ook al jarenlang 'Victory at Canakkale Day' op 18 maart. 10.2.a

Beantwoordt dat de vraag?

Groet,
10.2.e

10.2.e
10.2.e
10.2.e

From: 10.2.e
Sent: maandag 20 april 2015 12:02
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: NI standpunt Armeens Genocide ? - graag je reactie voor 12:45

Dag 10.2.e

Veel dank. Goed te weten. Dank ook voor je snelle reactie. Britse collega zal vandaag ook bij de lunch aanwezig zijn. Zou je mij nog in twee zinnen kunnen vertellen waarom we niet in Gallipoli aanwezig zullen zijn?

Dank weer,

10.2.

From: 10.2.e
Sent: maandag 20 april 2015 11:22
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: NI standpunt Armeens Genocide ? - graag je reactie voor 12:45

Beste 10.2.e

Hieronder de NL lijn:

We spreken in NL van de kwestie van de Armeense genocide.

- Standpunt kabinet luidt dat duidelijk is dat de gebeurtenissen in 1915 en 1916 vreselijk waren en groot leed hebben veroorzaakt. Maar dat de vaststelling of hier in juridische zin sprake is geweest van genocide, niet aan het kabinet is.
- Het kabinet vindt dat een oordeel van zijn kant over de toepasselijkheid van deze term op dit moment namelijk niet bijdraagt aan een oplossing en de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen. En dat is wat het kabinet nastreeft.
- Erkenning van gebeurtenissen komt idealiter van binnenuit. Dat maakt het veel sterker. Daarom wil het kabinet dat beide partijen gezamenlijk spreken over hun gedeelde verleden.
- Voor wat betreft eventuele aanwezigheid bij herdenkingsbijeenkomsten maakt het kabinet steeds een zorgvuldige afweging en beziet eventuele betrokkenheid steeds van geval tot geval.
- Het kabinet heeft besloten dat de Nederlandse ambassadeur in Georgië, die ons land ook in Armenië vertegenwoordigt, de 100-jarige herdenking op 24 april 2015 in de Armeense hoofdstad Jerevan namens Nederland zal bijwonen.
- Met deze aanwezigheid wil het kabinet zijn medeleven tot uitdrukking brengen met de nabestaanden van de slachtoffers van de gebeurtenissen van 1915

Zie voor meer informatie de recente beantwoording van het schriftelijke overleg:

http://www.google.nl/url?url=http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/publicaties/2015/03/26/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=OsYrVebPAsrmaon-gIAF&ved=OCBQQFjAA&sig2=Y5CHIUwD_GHotGYWsZj8tQ&usg=AFQjCNFtrEXm3Fuf9SQPH5PxUfRhQVMgIQ

Motie Rouvoet 2004: De Kamerbreed aangenomen motie spreekt van 'Armeense genocide' en vraagt het Kabinet om erkenning hiervan 'voortdurend en nadrukkelijk' bij de Turkse regering aan de orde te stellen. De motie wordt door Armenië beschouwd als erkenning NL van Armeense genocide. De regering legt deze motie echter zo uit: "Het kabinet handhaaft de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie hebben gegeven: de motie is ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – in Turkije bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen."

Recent is er in de Kamer hierover ook een nieuwe motie aangenomen:

<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2015Z06432&did=2015D13043>

Als er vragen komen over aanwezigheid bij de herdenking voor de slag om Gallipoli in Turkije kan worden aangegeven dat de Nederlandse regering hierbij niet aanwezig zal zijn.

Zie ook: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/04/08/beantwoording-vragen-van-het-lid-omtrent-over-turkije-uitnodiging-slag-om-gallipoli.html>

Mocht je aanvullende informatie nodig hebben dan hoor ik het graag.

Groet,

10.2.

From: 10.2.e
Sent: maandag 20 april 2015 11:08
To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: NL standpunt Armeens 'Genocide'? - graag je reactie voor 12:45

Dag 10.2.e

Probeerde je net telefonisch te bereiken. DUI televisie (ARD) meldde gisteren in vraaggesprek met DUI M dat NL (regering/parlement?) was overgegaan tot erkenning van de Armeens 'genocide'. Wij hebben het NL standpunt in detail even niet paraat. Ik heb zodadelijk een lunch (in breder gezelschap) met 10.2.a

Het zou fijn zijn om voor 12:45 het precieze NL standpunt te hebben, zou je mij/ons daarmee kunnen helpen?

Groet en alvast veel dank,

10.2.

10.2.e

10.2.e

Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden

Klosterstraße 50

D-10179 Berlin

10.2.e

From: 10.2.e
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: RE: de paus en de armeense genocide
 Date: dinsdag 14 april 2015 18:54:59
 Attachments: image001.png

10. dank hiervoor, nuttig om de vragen op een rijtje te hebben. Ik was veel op pad en had deze mail gemist. Ik denk dat de meeste vragen inmiddels zijn beantwoord.

1. Beantwoord
2. Lobby is onduidelijk, maar ze hoefden weinig te doen, de paus was overtuigd
3. Focus was op mensenrechten, de mis was met non-katholieke christenen (orthodoxe kerken) 10.2.a

4. Beantwoord

5. 10.2.a

10.2.

From: 10.2.e
 Sent: dinsdag 14 april 2015 14:00:35
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: FW: de paus en de armeense genocide

10.2.

Hierbij, in aanvulling op de mail van 10.2.e de vragen die nog bij collega's leven:

- Benieuwd naar wat de paus nu heeft bewogen? In november nog bezocht de paus Turkije. Een teken dat hij wil investeren in de relatie met dat land. Nu kiest hij voor confrontatie. Wat beoogt hij te bereiken? Verwacht hij dat andere landen de genocide ook zullen erkennen?
- Hoe ziet lobby Armeniërs eruit? Is er inderdaad een link met Armeense gemeenschap in Argentinië?
- Hoe moet geplaatst worden in de Vaticaanse diplomatie, die gericht is op interreligieuze dialoog?
- Welke reacties vang jij op in kringen rond Vaticaan?
- 10.2.a

Groet,

10

From: 10.2.e
 Sent: dinsdag 14 april 2015 13:24
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: RE: de paus en de armeense genocide

10.2.e

Ik kom zo snel mogelijk met deze informatie bij je terug.

Groet,

10.2

From: 10.2.e
 Sent: dinsdag 14 april 2015 13:05

To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: de paus en de armeense genocide

Dank 10.2.

Wij zijn vooral geïnteresseerd in meer duiding en dat missen we eerlijk gezegd in dit bericht. We willen graag meer weten over het hoe en waarom, dieper gaand dan dat we in de kranten kunnen lezen. Hoe wordt er over gesproken in kringen rond de Paus? Hoe actief zijn de Armeniers geweest de laatste tijd. Hoe past het in de relatie Turkije-Vaticaan? 10.2.e zal 10.2. (die Armenie doet) en 10.2. (die Turkije doet) vragen of zij nog specifieke vragen hebben. M is vandaag en morgen in de Kamer en we verwachten zeker vragen over dit onderwerp. Zou je ons zsm meer info kunnen sturen? Kan spoedshalve per mail, bzv kunnen we bijv 's avonds niet op de telefoon lezen als het niet specifiek op naam gesteld is.

Alvast bedankt en vriendelijke groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 14 april 2015 10:57
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: de paus en de armeense genocide

10.2.e zie bericht gisteren in de avond hierover. Ik ben de hele dag bereikbaar mochten er nog vragen zijn.

10.2.

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: maandag 13 april 2015 9:40:54
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: de paus en de armeense genocide

Beste 10.2.

Zou jij ons in de loop van de dag wat duiding kunnen geven over de uitspraken van de paus over erkenning van de Armeense genocide (en eventueel ook over het stalinisme)? De kwestie van de A g staat deze weken volop in de belangstelling in de binnenlandse politiek. Menig kamervraag is al beantwoord en M is ook zelf al in de TK geweest.

Waarom nu deze erkenning? Kranten speculeren over grote A gemeenschappen in Argentinië. Is er een interne discussie aan vooraf gegaan, veel bezoeken van A lobby enz? En hoe boos zijn de Turken, hadden ze dat niet verwacht?

Kortom alles wat ons meer inzicht kan geven is nuttig!

Hartelijke groet

10.2.e

Ministerie van Buitenlandse Zaken

10.2.e

10.2.e

Bezuidenhoutseweg 67 | 2594 AC | Den Haag |

Postbus 20061 | 2500 EB | Den Haag

10.2.e

www.rijksoverheid.nl

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: Hoofdpunten gesprek Turkse vice-premier Kurtulmus met MinSZW Asscher 17 april 2015; 10.2.e,
 10.2.a
Date: vrijdag 17 april 2015 12:42:24

Vanochtend sprak, op zijn verzoek, Turkse vice-premier Kurtulmus, verantwoordelijk voor dossier Turken overzee met Minister SZW Asscher. Volgende zijn de hoofdpunten uit deze half uur durende 'courtesy call':

10.2.a

[Redacted text block]

Minister SZW Asscher:

1. Compliment voor integratie en succes NL-TR gemeenschap. Zette NL standpunt over integratie uiteen, Inclusief punt dat het NL-beleid is voor NL burgers. 10.2.a
 [Redacted text]
 erkte vervolgens op dat het van belang is dat TR-NL organisaties transparant opereren zodat zij geen angst of vraagtekens oproepen maar begrip.
2. 10.2.a
 [Redacted text]
3. Maakte vervolgens punt van verantwoord omgaan met spanning tussen groeperingen in wederzijds belang, in referte aan de Armeense kwestie. Zette kort NL visie uiteen en riep op tot terughoudendheid, dus bv geen TR tegendemonstraties bij Armeense herdenkingen. Het genuanceerde NL beleid in deze zaak moest niet door dergelijke zaken onder druk komen. 10.2.a
 [Redacted text]
4. 10.2.e
 [Redacted text]
5. Asscher sprak ten slotte bereidheid uit naar Turkije te gaan.

Groet,
 10.2.e

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: EP - verslag debat 100 Jaar Armeense Genocide
Date: donderdag 16 april 2015 10:58:01

Beste collega's,

Hieronder een terugblik op het debat over de herdenking van de Armeense genocide dat gisteren in de mini-plenaire vergadering van het Europees Parlement plaatsvond.

Hartelijke groet,

10.2.e

Honderd jaar na de Armeense Volkerenmoord

Er was een grotere sprekerslijst van Europarlementariërs dan normaal en vele stellingen en standpunten werden in het debat steeds herhaald.

- De Raad introduceerde bij monde van **Kalnina-Lukasevica** (LET Minister Europese Zaken) de kwestie van de Armeense genocide, waarin 100 jaar geleden vele Armeniërs slachtoffer werden van de Turkse gruwelheden. De Raad riep Armenië en Turkije op om op basis van de overeenkomst van Zurich (2009) diplomatieke relaties met elkaar aan te halen.
- Commissaris **Georgieva** onderstreepte het belang van de herdenking van de 100^e verjaardag van de Armeense genocide. De genocide had grote gevolgen gehad voor de Europese Unie, verzoening was een doelstelling van het Europese project en zodoende moedigde CIE beide landen aan het gesprek met elkaar aan te gaan. Net als de Raad, had CIE €2 miljoen geïnvesteerd in het maatschappelijk middenveld in beiden landen. De herdenking van de genocide was van grote waarde om ervoor te zorgen dat dergelijke gruwelheden niet werden herhaald in de toekomst.
- **Brok** (EVP-DUI) stelde dat de twintigste eeuw een tijd was geweest van genociden en vluchtelingenstromingen. Net als CIE stelde Brok dat het tijd was voor morele erkenning en dat de herdenking van groot belang was voor het voorkomen van een herhaling van de twintigste eeuw.
- **Belder** (ECR-NL) stelde daar tegenover dat een officiële erkenning niet kon worden gevraagd zonder het bestaan van een officiële geschiedenis.
- Een eerste punt dat meermalig werd herhaald was dat de erkenning van Turkije van de genocide in het belang was voor het herstel van de relaties tussen Turkije en Armenië hetgeen uiteindelijk ook gunstig zou zijn voor de EU. **Fleckenstein** (S&D-DUI) stelde dat het openen van de archieven en het erkennen van de genocide belangrijk waren voor het verbeteren van betrekkingen tussen Turkije en Armenië. Het was belangrijk te verduidelijken dat de EU een goede relatie met zowel Turkije als Armenië wenste.

- Met dit in het achterhoofd betreunde **Tannock** (ECR-VK) het feit dat Turkije de genocide niet wilde erkennen en hoopte **Annemans** (NI-BEL) dat het EP Turkije met een resolutie zou verplichten dit alsnog te doen.
- Ten tweede heerste het idee dat het maatschappelijk middenveld moest worden versterkt. Zo beargumenteerde **Cavada** (ALDE-FRA) dat de tekst waarover het EP zo lang onderhandelde meer over de herdenking en over het maatschappelijk middenveld in Turkije en Armenië moest bevatten. Het belang van het verder versterken van het maatschappelijk middenveld in Turkije was ook voor **Lunacek** (Groenen-OOS) de kern van de oplossing.
- Ten derde bestonden er grote twijfels over de bereidheid van Turkije om de genocide te erkennen. **Hadjigeorgiou** (GUE/NGL-CYP) herhaalde de Turkse stelling dat 'de Paus bij de as van het kwaad hoort', waarmee hij zijn twijfels uitte over de wil van Turkije om de genocide te erkennen. Deze wil was nodig voor de toetreding van Turkije tot de EU, eveneens het oplossen van de interne en externe misstanden die bestonden met de Koerden, Irak, Iran en Cyprus. Zo ook benadrukte **Karim** (ECR-VK) dat de EU welwillend was te assisteren bij het normaliseren van betrekkingen tussen Turkije en Armenië op voorwaarde dat EU normen en waarden werden gerespecteerd.
- Tot slot werd menigmaal benadrukt (o.a. door **Castaldo** (EFDD-ITA) en **Demesmaeker** (ECR-BEL)) dat de resolutie geen aanval was tegen één van de partijen, maar noodzakelijk was om dit hoofdstuk af te sluiten.

++++++

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Subject: FW: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ
Date: dinsdag 14 april 2015 12:25:21

Hoi 10.2.e

excuus, had je deze eerder moeten geven,

grt 10.
2

From: 10.2.e
Sent: maandag 13 april 2015 16:06
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; LJU-CDP
Subject: RE: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ

In eerste reactie : Slovenie maakt geen gebruik van de term genocide in officieel spraakgebruik. Er zijn hier ook geen initiatieven in het parlement of de media bekend die de term genocide zouden willen invoeren. Het is hier dus (nog) geen politiek issue (itt erkenning Palestina).

10.2.a

Hoop dat dit afdoende is.

Mvg 10.2.

From: 10.2.e
Sent: maandag 13 april 2015 15:44
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e LJU-CDP
Subject: FW: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ
Importance: High

Beste 10.2.

weet jij wat het Sloveense standpunt is inzake wel/niet erkenning Armeense genocide? Vandaag hebben wem et spoed reactie nodig ivm AO RBZ morgen waar dit mogelijk ter sprake zal komen.

Hartelijkegroeten 10.
2

From: 10.2.e
Sent: maandag 13 april 2015 15:39
To: 10.2.e
Subject: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ
Importance: High

Beste collega's,

Van de meeste EULS is inmiddels bekend of ze de Armeense genocide erkennen. Morgen is AO RBZ en dan zal mogelijk de vraag worden gesteld (naar aanleiding van de uitspraken van de Paus) waarom NL als 1 van de weinig landen niet overgaat tot erkenning.

Dit klopt niet. In meeste EULS zijn parlementaire moties aangenomen maar geen erkenning van de genocide op regeringsniveau. Dit is voor zover bekend alleen het geval voor FRA, CYP en GRIE.

De landen waarvan we het nog niet weten zijn:

Oostenrijk

Luxemburg

Malta

Slovenië

Spanje

Lukt het jullie vandaag bij onze ambassades na te gaan wat het standpunt van deze landen hierin is? NL spreekt over de kwestie van de Armeense genocide. Zie voor meer informatie de recente beantwoording van het schriftelijke overleg: http://www.google.nl/url?url=http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/publicaties/2015/03/26/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=OsYrVebPASrmaon-gJAF&ved=0CBQQFjAA&sig2=Y5ChiUwD_GHotGYWsZj8tQ&usg=AFQjCNFtrEXm3Fuf9SQPH5PxUfRhOVMglQ

http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/publicaties/2015/03/26/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon/verslag-van-het-schriftelijk-overleg-inzake-een-gesprek-met-faon.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=OsYrVebPASrmaon-gJAF&ved=0CBQQFjAA&sig2=Y5ChiUwD_GHotGYWsZj8tQ&usg=AFQjCNFtrEXm3Fuf9SQPH5PxUfRhOVMglQ

Alvast veel dank en groet,

10.2.

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Subject: FW: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ
Date: dinsdag 14 april 2015 10:44:20

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 14 april 2015 10:32
To: 10.2.e
Subject: RE: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ

Beste 10.2.

Sprak met plv. DGPZ LUX 10.2.e): LUX regering heeft Armeense genocide nooit erkend noch heeft het parlement alhier moties aangenomen die daarop betrekking hebben. 10.2.a

10.2.e

Groeten,

10.2.

From: 10.2.e
Sent: maandag 13 april 2015 15:51
To: 10.2.e
Cc: LUX; 10.2.e
Subject: FW: Spoed: kwestie Armeense genocide - AO RBZ
Importance: High

Beste 10.2.

In afwezigheid van 10.2.e

Wat is de houding van Lux regering mbt de Armeense Genocide. Heeft de regering deze erkend? Heeft het parlement moties aangenomen?

Groet,

10.2

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Subject: RE: spoed: kwestie Armeense genocide - motie
Date: donderdag 9 april 2015 12:15:47

10.2.e

even nog ter verduidelijking: de *Nationalrat* (vergl tweede kamer) heeft het erkend. De *Ständerat* (vergl eerste kamer) niet en de bondsraad (regering) inderdaad ook niet.

Groeten,

10.2.

-----Original Message-----

From: 10.2.e
Sent: donderdag 9 april 2015 12:12
To: 10.2.e
Subject: RE: spoed: kwestie Armeense genocide - motie

Beste 10.2.e

inderdaad. Over de erkenning van enkele kantons: Geneve en Vaud hebben erkend. De rest (overige 24) niet.

Groeten,

10.2.

-----Original Message-----

From: 10.2.e
Sent: donderdag 9 april 2015 12:05
To: 10.2.e
Subject: RE: spoed: kwestie Armeense genocide - motie

Dank, 10.2.e Dit bevestigt mijn beeld. Dat betekent dus idd dat de federale regering de genocide niet heeft erkend. Om het helemaal helder te krijgen: het nationale parlement dus wel, maar de kantonsraad dus niet en de regering (bondsraad) dus ook niet.

10.2.a enkele kantons hebben Armeense genocide erkend, maar niet alle.

Groet, 10.2.e

-----Original Message-----

From: 10.2.e

Sent: donderdag 9 april 2015 11:36

To: 10.2.e

Subject: FW: spoed: kwestie Armeense genocide - motie

Beste 10.2.e

De Zwitserse nationalrat heeft de Armeense Genocide (1915) in 2003 erkend. De ständerat en Zwi Bondsraad echter niet.

<http://www.swissinfo.ch/eng/swiss-want-review-of-armenian-genocide-ruling/38137492>

Gr. 10.2.

From: 10.2.e

Sent: donderdag 9 april 2015 09:25

To: 10.2.e ; BEN

Cc: 10.2.e

Subject: RE: spoed: kwestie Armeense genocide - motie

10.2.a zij komen met exacte info, maar alvast kort:

Federale regering zwi heeft Armeense genocide niet officieel erkend.

Sommige kantons hebben dat wel gedaan en wellicht zelfs een kamer van federale parlement.

Kwam onlangs in nieuws vanwege idee in kanton Genève om monument op te richten voor de slachtoffers.

From: 10.2.e

Sent: donderdag 9 april 2015 8:36:35

To: 10.2.e ; BEN

Subject: spoed: kwestie Armeense genocide - motie

10.2.e zou jij met spoed kunnen nagaan wat positie van Zwitserland is t.a.v. de Armeense kwestie (ik cc ook alvast naar ZMA Bern). De Tweede Kamer wil een motie indienen waarin staat dat o.a. Zwitserland over is gegaan tot erkenning van de genocide.

Uit informatie die ik van de EU heb gekregen lijkt alsof alleen het parlement een resolutie heeft aangenomen. Maar hoor graag als info toch anders is.

Dank en groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Subject: Concert + stukken VSO + KV's
Date: zaterdag 28 maart 2015 15:41:23
Attachments: [KV's Omtzigt Armeense genocide 27mrt DGES.docx](#)
[QAs armeense kwestie DGES.docx](#)
[Redeneerlijn armeense kwestie DGES.docx](#)

Beste 10.2.e

Hierbij pakketje Armeense genocidekwestie, met veel dank ook aan 10.2.e

Bevat: 1) info over het concert; 2) de redeneerlijn + verwachte moties VSO; 3) Q&A's VSO; 4) de concept-antwoorden op KV's Omtzigt.

Over het concert:

- Wordt georganiseerd door de "Samenwerkende Armeense Organisaties", incl FAON.
- Datum 20 april 19u30; locatie Grote Kerk in Den Haag; titel: "100 Jaar Armeense Genocide Herdenkingsconcert".
- Programma: muziek en dans en diverse sprekers w.o. ambassadeur van Armenië in Nederland (mevr Dziunik Aghajanian), Voordewind, Van der Staaij, Directeur van CIDI mevr Esther Voet, ex-fractievoorzitter van ChristenUnie in de Tweede Kamer Leen van Dijke, cabaretier, tekstschrjver en vertaler Seth Gaaikema (mogelijk ook Freek de Jonge), vertegenwoordigers van Armeense Organisaties. Het Nederlandse Projectkoor en – ensemble Armeens Oratorium 10.2.e zal het Oratorium van Khachatur Avetisyan in het Armeens uitvoeren. De dansgroep van de Vereniging Abovian o.l.v. 10.2.e zal de dansen "Karavaan" en "Jeghern – Volkerenmoord" presenteren.
- Uitgenodigd zijdens kabinet: M (in LUX bij RBZ), minSZW (in buitenland, meen Berlijn), minV&J en minOCW (beschikbaarheid nog niet bekend). Naast wsch meerdere Kamerleden.
- DJZ bevestigt dat bijwonen concert door kabinetsleden NIET betekent dat NL de genocide erkent. Gezien programma (incl titel) en sprekers zal die link door Armeense organisaties zeker wél gemaakt worden. Blijft dus potentieel lastig; 10.2.a
- Nog steeds nauwelijks zicht wat andere EULS doen met herdenkingen in hun landen.

Over de VSO-stukken:

- Let in concept-motie en Q&A's vooral op de opties "deelname in Nederland".
- Drie smaken: 1. we houden het op Jerevan als primaire herdenkingsplek; 2. we gaan naar concert, maar ambtelijk; 3. we gaan naar concert, op politiek niveau.
- Vwb opties 2 en 3 is in de tekst nog enige ruimte ingebouwd ("we gaan overwegen en informeren u uiterlijk 15 april" – de uiterste aanmelddatum voor het concert).
- Bij optie 2 en 3 is deelname aan herdenking Almelo voor de goede orde expliciet uitgesloten (want: primaire herdenking in Jerevan met CdP).

Over de KV's Omtzigt:

- In lijn met wens M zeer kort gehouden.
- NB: Omtzigt wil dat de vragen één voor één beantwoord zouden worden; doen we niet ("gelijkluidende antwoorden zijn geclusterd").

Veel info; maar hopelijk verder duidelijk. Bij vragen weet je ons te vinden. VSO en KV's moeten maandag om 16u bij M-secretariaat liggen. Je krijgt maandagochtend de papieren versies.

Groet, en goede reis,

10.2.

1. Redeneerlijn

Bereiken

- handhaving kabinetsstandpunt dat NL inzet gericht blijft op bespreekbaar maken van de kwestie van de Armeense genocide (cfm motie-Rouvoet).
- begrip dat al-dan-niet gebruik van het woord “genocide” dermate beladen is geworden dat het toenadering tussen beide partijen in de weg staat.

Vermijden

- wijziging in kabinetsstandpunt mbt gebruik “genocide”-woord en huidige keuzes vwb deelname aan herdenking (CdP naar Jerevan).

[Inleidende zinnen]

- Heb veel begrip voor uw vragen en inbreng rond dit onderwerp.
- Deze kwestie blijft – begrijpelijk – de emoties bezighouden. Ik heb al eerder gezegd en herhaal dit graag: wat in 1915 en 1916 is gebeurd is vreselijk, en het leed dat toen is veroorzaakt was groot. Dit jaar markeert de 100e herdenking van die vreselijke gebeurtenissen.
- Laat er dan ook – ten overvloede – geen enkel misverstand over bestaan: Nederland betreurt ten zeerste al de slachtoffers die in 1915 zijn gevallen. We zijn hier glashelder over.
- Het is echter niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden. De vaststelling of hier in juridische zin sprake is geweest van genocide, is niet aan het kabinet.
- Bovendien zou een oordeel van de zijde van het kabinet over de toepasselijkheid van deze term op dit moment niet bijdragen aan de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen. Dat is, en blijft, primair aan beide landen zelf – en daarmee de beste verwerking van het gedeelde verleden.
- Zo betoogt Thomas de Waal in een recente editie van Foreign Policy dat het wél of niet gebruik van het woord “genocide” inmiddels zo dominant is geworden – en dat de lading van dat woord zó absoluut is – dat het toenadering en dialoog tussen beide landen over de gebeurtenissen in de weg is gaan staan.
- Ik blijf dan ook bij de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie-Rouvoet uit 2004 hebben gegeven: de motie is ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen.

1. Redeneerlijn

[Te verwachten moties]

1: Kamer gehoord te beraadslagingen en is van mening dat een bewindspersoon en/of de Koning aanwezig dient te zijn bij de herdenking van de kwestie van de Armeense genocide in Jerevan.

Reactie kabinet

Ontraden:

- De keuze om de hoogst geaccrediteerde vertegenwoordiger van de Nederlandse staat in Armenië af te vaardigen doet recht aan een waardige herdenking van deze verschrikkelijke gebeurtenissen.

1. Redeneerlijn

[Te verwachten moties]

2: Kamer gehoord te beraadslagingen en is van mening dat een bewindspersoon en/of de Koning aanwezig dient te zijn bij herdenkingsbijeenkomsten van de kwestie van de Armeense genocide in Nederland.

Reactie kabinet

Ontraden:

- Wat Nederland betreft is de primaire herdenking in Jerevan zelf.
- Het kabinet heeft besloten dat de Nederlandse Ambassadeur in Georgië, die ons land ook in Armenië vertegenwoordigt, de 100-jarige herdenking op 24 april 2015 in de Armeense hoofdstad Jerevan namens Nederland zal bijwonen.
- Wij vinden dit een gepaste aanwezigheid bij de herdenking van de gebeurtenissen.

ALTERNATIEF INDIEN TENEUR DEBAT VRAAGT OM 'SECOND BEST':

Aanhouden:

- Wat Nederland betreft is de primaire herdenking in Jerevan zelf.
- Het kabinet heeft besloten dat de Nederlandse Ambassadeur in Georgië, die ons land ook in Armenië vertegenwoordigt, de 100 jarige herdenking op 24 april 2015 in de Armeense hoofdstad Jerevan namens Nederland zal bijwonen.
- Bij de herdenking in Almelo zie ik geen rol voor het kabinet gezien onze aanwezigheid bij de herdenking in Jerevan zelf.
- Ben wel bereid te bekijken of er andere evenementen zijn waar NLse vertegenwoordigers eventueel bij aanwezig kunnen zijn (AL NAAR GELANG DEBAT: ambtelijk of politiek). Ik denk aan het concert wat georganiseerd wordt. Dit laat ik u spoedig weten (uiterlijk 15 april; concert is 20 april).

1. Redeneerlijn

[Te verwachten moties]

3: Kamer gehoord te beraadslagingen en verzoekt het kabinet om de Armeense genocide te erkennen EN/OF voortaan het woord genocide te gebruiken.

Reactie kabinet

Ontraden:

- De vaststelling of er in juridische zin sprake is geweest van genocide, is niet aan het kabinet.
- Een oordeel van het kabinet over de toepasselijkheid van deze term zou op dit moment niet bijdragen aan een oplossing en de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen.
- Dat is primair aan beide landen zelf – om zo samen hun gedeelde verleden te verwerken.
- Het kabinet handhaaft de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie Rouvoet (2004) hebben gegeven: de motie is ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen.

1. Redeneerlijn

[Te verwachten moties]

4: Kamer gehoord te beraadslagingen en verzoekt het kabinet om niet aanwezig te zijn bij de Gallipoli-herdenking in Turkije op 24 april.

Reactie kabinet

Ondersteuning beleid:

- Uit Nederland zal in ieder geval geen vertegenwoordiger overkomen. Ligt ook niet in de rede: wij waren als neutrale partij niet betrokken bij de landing.
- Is voor bondgenoten als het VK, Australië en Nieuw-Zeeland wel een belangrijke herdenking.
- Of een vertegenwoordiger van onze ambassade of ons consulaat-generaal in Turkije bij de Gallipoli-herdenking zal zijn is nog niet besloten.

Q: Waarom blijft het kabinet weigeren de gebeurtenissen van 1915 als 'genocide' aan te duiden?

A:

- Het kabinet wil allereerst benadrukken dat de gebeurtenissen in 1915 en 1916 vreselijk waren en groot leed hebben veroorzaakt. Daar bestaat geen misverstand over. Er bestaat onder wetenschappers een grote mate van consensus over deze gebeurtenissen.
- Maar de vaststelling of hier in juridische zin sprake is geweest van genocide, is niet aan het kabinet.
- Het kabinet vindt dat een oordeel van zijn kant over de toepasselijkheid van deze term op dit moment namelijk niet zou bijdragen aan een oplossing en de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen. Dat is wat het kabinet nastreeft. Zoals vaker gezegd is dat primair aan beide landen zelf.

Q: Wat doet het kabinet om uitvoering te geven aan de motie-Rouvoet van 2004?

A:

- Het kabinet geeft uitvoering aan de motie Rouvoet door bij voorkomende gelegenheden de kwestie van de Armeense genocide op te brengen in contacten met Turkije.
- Het kabinet wijst er in die contacten met de Turkse autoriteiten op dat het ook in het belang van Turkije is om te komen tot goede betrekkingen met Armenië en tot een gezamenlijke verwerking van het verleden.
- Verder blijft de regeringsinzet erop gericht de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen.

Q: Als Kamerlid heeft u in 2004 de motie Rouvoet ondersteund en daarmee de genocide erkend. Waarom denkt u daar nu als minister anders over?

A.

- Als minister handhaaf en hanteer ik de interpretatie die voorgaande kabinetten aan deze motie hebben gegeven: die is ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie bespreekbaar te maken – bilateraal en via EU – en toenadering te bespoedigen.
- Een oordeel van mijn kant, als minister van Buitenlandse Zaken, over de toepasselijkheid van de term 'genocide' op de gebeurtenissen uit 1915 zou op dit moment niet bijdragen aan een oplossing en de noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen.
- En dat is en blijft het doel. Van mij en het kabinet, en dat zie ik ook als de kern van de motie Rouvoet die ik namens het kabinet uitvoer.

Q. Waarom stuurt NL 'slechts' zijn ambassadeur in Georgië naar de herdenking in Yerevan, en niet bijvoorbeeld de minister van BZ?

A:

- Het kabinet is van mening dat de keuze om de hoogst geaccrediteerde vertegenwoordiger van de Nederlandse staat in Armenië af te vaardigen recht doet aan een waardige herdenking van deze verschrikkelijke gebeurtenissen.
- [BIJ DOORVRAGEN] Nederland heeft als een van de eerste EU-lidstaten besloten en aangegeven dat het vertegenwoordigd zal zijn in Jerevan, in dit geval door de ambassadeur. Dit onderstreept het belang dat het kabinet hecht aan deze kwestie en aan een respectvolle, waardige herdenking van de verschrikkelijke gebeurtenissen, en wil het zijn medeleven tot uitdrukking brengen met de nabestaanden van de slachtoffers.

Q: Wie gaat er namens het kabinet naar herdenkingen in Nederland?

A:

- Voor wat betreft eventuele aanwezigheid bij herdenkingsbijeenkomsten maakt het kabinet steeds een zorgvuldige afweging en beziet eventuele betrokkenheid steeds van geval tot geval.
- [PASSIEF: bij de herdenking in Almelo zie ik geen rol voor het kabinet gezien onze aanwezigheid bij de herdenking in Jerevan zelf.]

OPTIES als bovenstaande onder druk niet houdbaar:

- Ik wil eventuele aanwezigheid op **ambtelijk niveau** namens het kabinet bij het herdenkingsconcert op 20 april in Den Haag overwegen.
- Ik wil eventuele aanwezigheid op **politiek niveau** namens het kabinet bij het herdenkingsconcert op 20 april in Den Haag overwegen.

Q: Vergelijking met Holocaust en Rwanda / NL wel naar genocide-herdenking Rwanda

A:

- Alle drie verschrikkelijke gebeurtenissen, die elk een eigen karakter hebben met een eigen historische achtergrond.
- De manier waarop partijen daarmee in het reine komen heeft daarmee telkens ook een eigen karakter en dynamiek.
- [BIJ DOORVRAGEN OVER HERDENKING RWANDA] Daarom maakt het kabinet ook steeds een aparte afweging, zoals in het geval van Rwanda.

Q: Deelname NLse ambassadeur aan de herdenkingsplechtigheid in Yerevan een beleidswijziging?

A:

- Nee.
- Het kabinet handhaaft de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie-Rouvoet hebben gegeven: de motie is ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen.

Q: Welke afvaardiging wordt er door andere EU-landen naar Yerevan gestuurd?

A:

- In veel EU-landen is nog geen besluit genomen over deelname aan de 100-jarige herdenking van de kwestie van de Armeense genocide in Jerevan op 24 april 2015.

Verschillende landen overwegen deelname op parlementair, ambtelijk en/of ambassadeurs niveau.

- [BIJ DOORVRAGEN:] Van Europese landen is alleen van Frankrijk en Cyprus bekend dat ze op regeringsniveau aanwezig zullen zijn.

Q: Is er enige ander misdrijf waarbij een vermeende dader of iemand die zich daar zeer verwant mee voelt, mee mag bepalen of het misdrijf heeft plaatsgevonden en nog wel in goed overleg?

A:

- Er is geen sprake van het bepalen of een misdrijf heeft plaatsgevonden - hetgeen aan rechters is - maar van het duiden van historische gebeurtenissen.

Q: Vereist "verwerking" niet eerst "erkenning" van de gebeurtenissen?

A:

- Erkenning van gebeurtenissen komt idealiter van binnenuit. Dat maakt het veel sterker. Daarom wil het kabinet dat beide partijen gezamenlijk spreken over hun gedeelde verleden.
- Zoals Thomas de Waal schreef in een recente editie van Foreign Policy: de discussie draait nu zozeer om het wél of níet gebruik van het woord "genocide" (en de lading van dat het woord is zó absoluut) dat het toenadering en dialoog tussen beide landen over de gebeurtenissen in de weg is gaan staan.
- En die toenadering en dialoog tussen de twee landen is nu net het doel dat het kabinet nastreeft. En u als Kamer naar ik meen ook.

Q: Kan er over de kwestie van de Armeense genocide wel vrijelijk worden gesproken in Turkije? Artikel 301 in Turks Strafrecht?

A:

- De Turkse wet stelt in Artikel 301 van het Wetboek van Strafrecht dat het strafbaar is "de Turkse natie te beledigen".

- De afgelopen jaren zijn er, voor zover bekend, geen veroordelingen geweest betreffende overtreding van artikel 301 vanwege erkenning van de Armeense genocide.
- Het kabinet is in algemene zin bezorgd over ontwikkelingen in Turkije ten aanzien van de rechtsstaat en fundamentele rechten, in het bijzonder vrijheid van meningsuiting, media- en internetvrijheid en onafhankelijke rechtspraak. Dat er sprake is van serieuze tekortkomingen, is evident.
- [BIJ DOORVRAGEN OVER 301: Het Europese hof voor de Rechten van de Mens in Straatburg heeft niettemin geoordeeld dat het artikel de vrijheid van meningsuiting aan banden legt en roept de Turkse overheid op tot herziening van het artikel.]

Q: gaat de Turkse gemeenschap in NL opnieuw een tegendemonstratie houden in Almelo, op of rond 24 april?

A:

- Iedereen heeft in NL het recht om vreedzaam te demonstreren, binnen de kaders van de wet.
- In de aanloop naar de herdenking van april 2015, heeft kabinet de Turkse autoriteiten, zowel in NL als in Ankara, er nog een keer op gewezen dat de kwestie van de Armeense genocide gevoelig ligt en opgeroepen verantwoordelijk om te gaan met deze situatie.

PASSIEF

- Zoals in antwoord op eerdere Kamervragen al aangegeven, is het kabinet van mening dat de gebruikte leuzen en gespeelde muziek tijdens de Turkse demonstratie in Almelo van juni 2014, niet bijdroegen aan een oplossing van deze kwestie.

Q: (KV's Omtzigt) U geeft nog steeds geen antwoord op de vraag of het klopt dat de Armeense genocide drie keer unaniem erkend is door de "International Association of Genocide Scholars? En op de vraag of de Armeense genocide onderwezen wordt op het (NIOD) als een van drie genocides, naast de holocaust en de Rwandese genocide?

A:

- Ik herhaal: wat het kabinet betreft draagt een oordeel van zijn kant over de toepasselijkheid van deze term op dit moment niet bij aan een oplossing en de

noodzakelijke acceptatie en verwerking van het verleden door beide landen. Dat is wat het kabinet nastreeft.

- [PASSIEF IAGS] Voor zover het ministerie op dit moment heeft kunnen nagaan, heeft de "Association of Genocide Scholars of North America" in 1997 een resolutie aangenomen met deze strekking, en de IAGS in 2007. In open brieven van de IAGS aan verschillende instanties wordt naar deze resoluties verwezen. Is aan hen.
- [PASSIEF NIOD] Ik verwijs u graag door naar het Instituut voor oorlogs-, holocaust en genocidestudies (NIOD). Is aan hen.

Q: wat vindt de regering van het feit dat de herdenking van de slag om Gallipoli dit jaar in Turkije op 24 april plaatsvindt (dezelfde dag als de genocideherdenking in Armenië), terwijl Turkije deze herdenking voorheen op 18 maart organiseerde?

A:

- Ik doe geen uitspraak over de Turkse planning, dat is aan Turkije.
- [BIJ DOORVRAGEN] Ik vind de dag niet gelukkig gekozen. Maar nogmaals: Turkije gaat over zijn eigen planning.

Q: Is het kabinet voornemens iemand aanwezig te laten zijn bij de Gallipoli-herdenking in Turkije op 24 april?

A:

- Het kabinet heeft nog geen beslissing genomen wie namens Nederland bij de Gallipoli-herdenking zal zijn in Turkije. Vanuit Nederland zal in ieder geval geen vertegenwoordiger aanwezig zijn.

Minister Bot-Voorzitter: Laat ik in de eerste plaats geheel aansluiten bij de woorden van waardering en dank die de minister-president heeft uitgesproken. Zij gelden ook mijn ministerie. Daar is buitengewoon hard gewerkt, niet alleen gedurende het afgelopen halfjaar, maar gedurende de gehele aanloop tot het voorzitterschap. Die is eigenlijk al bijna twee jaar geleden genomen.

De motie die de heer Rouvoet heeft ingediend, beschouw ik inderdaad als een ondersteuning van het bestaande beleid. Daarom verwelkom ik haar. De heer Rouvoet verzoekt de regering om in het kader van de dialoog met Turkije de erkenning van de Armeense genocide aan de orde te stellen. Ik suggereer u om de regering te verzoeken om in het kader van deze dialoog te stimuleren dat Turkije met Armenië op intensievere wijze spreekt over de Armeense genocide van 1915 of woorden van die strekking. Dan wordt het voor Turkije gemakkelijker om nog positiever deze discussie aan te gaan. Ik herhaal dat deze motie ons beleid ondersteunt en dat wij haar als zodanig verwelkomen.

De heer Rouvoet (ChristenUnie): In reactie op deze suggestie merk ik op dat mij niet is ontgaan dat de minister van Buitenlandse Zaken in zijn eerste termijn het een en ander heeft gezegd over wat Turkije hieraan moet doen. Deze motie van het parlement onderstreept die noodzaak. Het parlement vraagt er in commissie met de Nederlandse regering om dat Nederland dit punt in de komende jaren nadrukkelijk op de agenda houdt. De minister mag dit interpreteren volgens de strekking die de motie in mijn ogen heeft. Ik denk dat wij geen verschil van mening hebben.

From: 10.2.e
 To: 10.2.e
 Subject: Polen tav herdenkingen Armenie
 Date: woensdag 25 maart 2015 19:05:06

Hai 10.2.e

N.a.v. je vragen sprak ik vanochtend met 10.2.e 10.2.e
 10.2.a

PL heeft een vergelijkbare positie als NL t.a.v. erkenning van de genocide: het Pools parlement heeft de genocide erkend, de regering niet. Het woord genocide wordt steevast vermeden. Ook PL zet in op aanmoediging van dialoog en verzoeningsproces tussen ARM en TUR, zonder de tragedie te kwalificeren als genocide.

Het Poolse besluit over deelname aan de herdenking in Jerevan is nog niet rond. 10.2.a

Overigens bleek het bericht over Komorowski die de herdenking zou bijwonen inderdaad totale onzin te zijn. De genoemde Poolse europarlementarier heeft hier geen woord over gerept. 10.2.a

Vwb overige deelname in Jerevan meldde 10.2.e het volgende:

- RF: Putin heeft bevestigd.
- BY: grote kans dat Lukashenko komt, nog niet bevestigd.
- FR: president Hollande heeft bevestigd.
- VK: zal komen met vertegenwoordiger van de Kerk.
- EU: nog niet bevestigd. In elk geval niet Commissioner Hahn, maar mogelijk zijn deputy.
- Pools parlement: nog niet bevestigd of iemand van het Pools parlement zal gaan. Er zal naar verwachting geen nieuwe motie door parlement worden aangenomen, wel zal er op 24/04 een moment stilte worden gehouden.
- Paus: zal niet naar Jerevan afreizen, maar in het Vaticaan een speciale mis wijden aan de slachtoffers.

Verder: een actief 'telefoon circuit' vwb navraag op welk niveau zal worden bijgewoond. Vele LS hebben (zoals bekend) nog geen besluit genomen.

10.2.a

Tot zover weer.

Groet, 10.2

From: 10.2.e
Subject: FW: Overzicht argumenten erkenning Armeense genocide
Date: woensdag 18 maart 2015 12:40:26

Ter info.

From: 10.2.e
Sent: woensdag 18 maart 2015 12:30
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: RE: Overzicht argumenten erkenning Armeense genocide

Beste 10.2.e

De aanwezigheid van een lid van het kabinet bij het herdenkingsconcert houdt niet op enige juridische wijze erkenning van de Armeense genocide in. Zoals je zelf aangeeft zal het politiek waarschijnlijk wel zo geframed worden.

groeten,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: woensdag 18 maart 2015 10:18
To: 10.2.e
Subject: FW: Overzicht argumenten erkenning Armeense genocide
Importance: High

Beste 10.2.e,

Graag leg ik jullie weer een vraag voor over de Armeense genocide. De Armeense lobbyorganisatie FAON nodigt, samen met de Armeense ambassade e.a. Armeense organisaties, M, R, Ministers van SZW, Justitie, en OCW uit voor een 'herdenkingsconcert ter gelegenheid van 100 jaar Armeense genocide'. In de uitnodigingsbrief, die ik gescand meestuur, verwijst FAON er onder meer naar dat zij een aantal activiteiten hebben georganiseerd ter herdenking van het feit dat 100 jaar geleden de Armeense genocide heeft plaatsgevonden.

We realiseren ons dat aanwezigheid van een lid van het kabinet door de Armeense gemeenschap zal worden 'geframed' als erkenning van de genocide, maar dat is de politieke kant van de zaak. Onze vraag aan jullie is of aanwezigheid van een lid van het kabinet op enige *juridische* wijze een erkenning inhoudt van de Armeense genocide.

Is het mogelijk om hier vanochtend nog uitsluitsel over te geven?

Weer met veel dank van DEU,

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: woensdag 4 maart 2015 17:15

Subject: FW: Overzicht argumenten erkenning Armeense genocide

10.2.e

Uiteraard doen we dat. Ik wil het echter wel voorleggen aan een paar collega's hier, met name de mensen die internationaal strafrecht doen.

Vooruitlopend daarop een enkele opmerking mijnerzijds:

- Die kwalificatie kampioen mensenrechten en minderheden kan echt niet. Niet alleen vind ik het hoogst aanmatigend, maar vooral geldt dat we die kampioenstatus allang kwijt zijn.
- Dat het genocideverdrag geen terugwerkende kracht heeft vind ik eigenlijk geen tegenargument, en zeker niet een om als eerste te noemen. Je zou kunnen zeggen dat het ontbreken van terugwerkende kracht het minder urgent maakt om een beslissing te nemen over dit vraagstuk, maar om nou te zeggen dat het een tegenargument is gaat me was ver. Het is noch een argument pro, noch een argument contra zou ik zeggen.

Je hoort nog.

110.2.e

0

From: 10.2.e
Sent: woensdag 4 maart 2015 13:53
To: 10.2.e
 11.1

10.2.e

Veel dank voor je hulp bij de Armeense kwestie. Op verzoek van DGES maken we een overzichtje van voors –en tegens van eventuele erkenning van de genocide.

Zou jij daar je deskundige oog over willen laten gaan en commentaar leveren? We zijn gevraagd dit voor einde van de week klaar te hebben.

Alvast weer dank voor je hulp!

10.2.e

From: 10.2.e
Subject: FW: Armenia 1915
Date: dinsdag 10 maart 2015 11:35:55
Attachments: [image005.png](#)
[image006.jpg](#)
[image007.png](#)
[image008.png](#)
[image009.png](#)

Voila, voor zover we die nog niet hadden de Noorse positie die precies de onze is

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 10 maart 2015 11:30
To: 1
Subject: FW: Armenia 1915

10.2.e

Zie alsjeblieft hieronder de Noorse positie.

groeten,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 10 maart 2015 11:25
To: 10.2.e
Subject: Re: Armenia 1915

10.2.a

[Redacted text block]

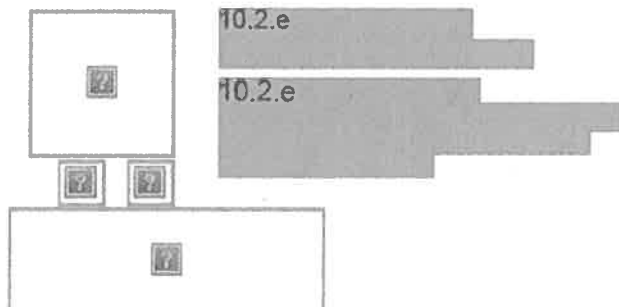
[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Best regards

10.2.e

Sent: 10. mars 2015 09:58

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: RE: Armenia 1915

Dear 10.2.e

My colleague 10.2.e 10.2.a. In essence the position is still the same as set out in the answer to a question from parliament in 2011 that you refer to in your email. The latest communications from government concerning this issue are letters that were sent to parliament on 28 January and 4 March 2015. Please find these letters attached. The most relevant part of the latter letter reads:

QUO

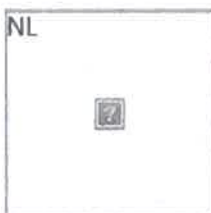
Zoals de Minister van Buitenlandse Zaken in zijn brief van 28 januari 2015 heeft aangegeven, hecht het kabinet eraan te benadrukken dat Nederland ten zeerste alle slachtoffers betreurt die bij de verschrikkelijke gebeurtenissen van 1915 zijn gevallen. Het is glashelder dat Armeniërs daarbij zeer geleden hebben. Het is echter niet aan het kabinet om deze historische gebeurtenissen te duiden. Dat is aan wetenschappers, alsook de Turkse en Armeense regeringen. Het kabinet betreurt de voortdurende controverse hierover. Het is aan beide landen om in een goede sfeer tot een waardige en respectvolle herdenking van de slachtoffers te komen; dat is in ieders belang en zou voorop moeten staan.

UNQUO

10.2.a

Best regards,

10.2.e

10.2.e

Legal Department

International Law Division

Ministry of Foreign Affairs

Bezuidenhoutseweg 67 | P.O. Box 20061 | 2500 EB |

The Hague | Room 10.2.e

10.2.e

<http://www.rijksoverheid.nl/>

From: 10.2.e

Sent: maandag 9 maart 2015 17:57

To: 10.2.e

Subject: RE: Armenia 1915

10.2.a

2

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

From: 10.2.e
Date: dinsdag 3 maart 2015 13:53:36
 /Belangrijk / Herdenking "Armeense Genocide"

M akkoord met de brieven.

Graag aan SZW doorgeven en in contact met COM/WV blijven over moment van verzending

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 3 maart 2015 09:25
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: FW: TER INFO /Belangrijk / Herdenking 'Armeense Genocide'

Beste 10.2.e

Naar aanleiding van onderstaande mailwisseling vroeg ik me af of het lukt om vandaag naar de brieven te kijken en deze te versturen? Ze liggen vanaf 12 februari bij het M secretariaat. Ik heb daar al eens navraag gedaan.

Is er eventueel iets wat ik vanuit DEU kan doen? In de bijlage de laatste versie van de kabinetsreactie met nog enkele wijzigingen van SZW. Niets substantieels, behalve het schrappen van "Het is echter niet aan het kabinet om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden." Ook "alles afwegende" is uit de brief. Nu staat er: "Het kabinet heeft besloten dat de Nederlandse Ambassadeur.." (Dit was ook de suggestie van 10.2.e Brief zal worden verstuurd vanuit MinSZW, mede namens M.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: 2015 21:24
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Subject: Re: TER INFO /Belangrijk / Herdenking Armeense Genocide

10.2.e

Heb deze lijn onderhands met RVD gedeeld voor het geval er hoge nood is om woordvoering bij de hand te hebben voor MP/media. De verwachting is overigens dat MP er vanavond niet meer naar gevraagd zal worden. Dus de druk is er even af.

Mijn suggesties voor onderstaande lijn:

"Alles afwegende" zou ik weglaten; als het beleid van het kabinet niet is veranderd valt er weinig af te wegen.

Verder is dit een prima lijn vanuit BZ gezien, maar voor wie minder in de kwestie zit zou het geen overbodige luxe zijn als er een bullet wordt toegevoegd over het NLse beleid inzake deze kwestie (nu wordt slechts gerefereerd aan uitspraken M in dertigledendebat).

Nu deze lijn vanavond waarschijnlijk niet meer gebruikt wordt denk ik dat AZ graag zou willen dat Kamerbrief snel uitgaat. Dat zou m.i. ook de beste context bieden, dan is Kamerbrief = woordvoering.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: Monday, March 02, 2015 08:23 PM

Aan: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Onderwerp: RE: TER INFO /Belangrijk / Herdenking Armeense Genocide'

Beste allemaal,

Hierbij conceptwoordvoering op basis van de conceptbrief van MinSZW mede namens M aan de Tweede Kamer die voor akkoord bij de ministers ligt (in reactie op het verzoek om een kabinetsreactie op de brief die de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid ontving van de Federatie Armeense Organisaties).

- Er dient geen misverstand over te bestaan dat Nederland ten zeerste alle slachtoffers betreurt die in 1915 zijn gevallen.
- Het kabinet beziet eventuele betrokkenheid bij herdenkingsbijeenkomsten van de kwestie van de Armeense genocide steeds van geval tot geval.
- Alles afwegende heeft het kabinet aangaande 2015 besloten dat de Nederlandse Ambassadeur in Georgië, die ons land ook in Armenië vertegenwoordigt, de 100-jarige herdenking op 24 april 2015 in de Armeense hoofdstad Jerevan namens Nederland zal bijwonen.
- Met deze aanwezigheid wil het kabinet zijn medeleven tot uitdrukking brengen met de nabestaanden van de slachtoffers van de gebeurtenissen van 1915.
- Passief: Zoals de Minister van Buitenlandse Zaken heeft gezegd tijdens het dertigledendebat van 15 januari 2015 (over de uitspraken van de minister m.b.t. een mogelijk EU-lidmaatschap voor Turkije), blijft het kabinet bij de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie Rouvoet uit 2004 hebben gegeven. [achtergrond: er is geen sprake van een beleidswijziging].

PASSIEF

- Het is niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden.
- Het is aan wetenschappers, alsook aan de Turkse en Armeense regeringen om gezamenlijk tot een duiding te komen van deze historische feitelijkheden.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e

Sent: maandag 2 maart 2015 19:38

To: 10.2.e [redacted]

Subject: RE: TER INFO /Belangrijk / Herdenking ' Armeense Genocide'

Ik zal AZ bellen.

From: 10.2.e [redacted]

Sent: maandag 2 maart 2015 18:37:09

To: 10.2.e [redacted]

Cc: 10.2.e [redacted]

Subject: RE: TER INFO /Belangrijk / Herdenking ' Armeense Genocide'

10.2.e [redacted]

M belde mij net. Hij vindt het geen probleem dat de boodschap uit de brief (afvaardiging CdP Tbilisi) door MP gebruikt wordt in antwoord op de vraag of hij naar Yerevan afreist (" Nee ik ga zelf niet, de Nederlandse ambassadeur etc etc"). Is natuurlijk niet ideaal nu Kaperbrief niet uit is, dus misschien kunnen we wel aan AZ meegeven dat ze het vanavond echt alleen moeten doen in geval van nood (passief gebruik dus). Kun jij dat via jouw kanalen ook benadrukken? En dan natuurlijk morgen zsm de Kamerbrief uit).

10.2.e kun jij een nieuwe woordvoering voor AZ opstellen die in lijn is met de inhoud van Kamerbrief? En M wilde dat MP nogmaals de juiste terminologie meekrijgt (kwestie van Armeense genocide etc), maar dat had je vast al gedaan.

10.2.e [redacted]

From: 10.2.e [redacted]

Sent: maandag 2 maart 2015 19:24

To: 10.2.e [redacted]

Cc: 10.2.e [redacted]

Subject: RE: TER INFO /Belangrijk / Herdenking ' Armeense Genocide'

OK. Zal AZ bellen. Volgens mij gaan we in antw op kamervragen zeggen dat AMb tbilisi de herdenking in Yerevan bijwoont. Als M akk kan dat ook naar buiten.

From: 10.2.e [redacted]

Sent: maandag 2 maart 2015 18:00:32

To: 10.2.e [redacted]

Subject: TER INFO /Belangrijk / Herdenking ' Armeense Genocide'

Collega's

Belangrijk om te weten dat AZ geen genoegen neemt met "Over aanwezigheid bij de

herdenkingsbijeenkomst op 24 april in Jerevan is nog geen besluit genomen.". Ik weet niet wat de inhoud is van de brieven die bij M voor liggen (aan Kamer en aan Armeense president) 11.1

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: maandag 2 maart 2015 18:55
To: 10.2.e

10.2.e
Subject: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Beste mensen,

Deze zaak houden we niet droog. We krijgen er al vragen over voor de Koning en MP van de NOS en naast de PVV beginnen zich ook andere fracties in de Kamer te roeren. Ik weet niet wat er precies in die brieven staat maar we ontkomen er niet aan snel hom of kuit te geven wat betreft die herdenking. Anders kunnen M en MP vanavond even rechtstreeks contact hebben?

10.2.e

Sent with Good (www.good.com)

-----Original Message-----

From: 10.2.e
Sent: Monday, March 02, 2015 06:33 PM W. Europe Standard Time
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e

Subject: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Beste 10.2.

De brieven waarmee we de Kamer en de Armeense president informeren liggen voor aan de minister. Daarom kunnen we daar helaas vooralsnog niets over zeggen totdat deze brieven uit zijn.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: maandag 2 maart 2015 17:20:14
To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Beste 10.2.e

Antwoord op de gestelde vraag van het moment zit in derde bullet: gaat NL nu wel of niet naar Jerevan? En het antwoord is: daar hebben we nog geen besluit overgenomen. Ik vermoed dat deze lijn niet echt houdbaar is.

Graag nog een keer tegen het licht houden

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 2 maart 2015 18:13

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Beste 10.2.e,

Nog kleine wijziging. 1x specifiek de kwestie van de Armeense genocide opgenomen. Tweede bullet.

Groet,

10.2.e

- Er dient geen misverstand over te bestaan dat Nederland ten eerste alle slachtoffers betreurt die in 1915 zijn gevallen.
- Het kabinet beziet eventuele betrokkenheid bij herdenkingsbijeenkomsten van de kwestie van de Armeense genocide steeds van geval tot geval.
- Over aanwezigheid bij de herdenkingsbijeenkomst op 24 april in Jerevan is nog geen besluit genomen.

PASSIEF

- Het is niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden.
- Het is aan wetenschappers, alsook aan de Turkse en Armeense regeringen om gezamenlijk tot een duiding te komen van deze historische feitelijkheden.

From: 10.2.e

Sent: maandag 2 maart 2015 17:08:25

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Beste 10.2.e

Hierbij de woordvoering.

Groet,

10.2.e

- Er dient geen misverstand over te bestaan dat Nederland ten eerste alle slachtoffers betreurt die in 1915 zijn gevallen.
- Het kabinet beziet eventuele betrokkenheid bij herdenkingsbijeenkomsten steeds van geval tot geval.
- Over aanwezigheid bij de herdenkingsbijeenkomst op 24 april in Jerevan is nog geen besluit genomen.

PASSIEF

- Het is niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden.
- Het is aan wetenschappers, alsook aan de Turkse en Armeense regeringen om gezamenlijk tot een duiding te komen van deze historische feitelijkheden.

From: 10.2.e

Sent: maandag 2 maart 2015 15:54:11

10.2.e

Subject: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Dank 10.2.

10.2.e, graag met Spoed; we krijgen inmiddels wel vragen van de NOS hierover voor Koning en MP...

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 2 maart 2015 16:47

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

10.2.e graag 10.2.e informeren.

With kind regards,

10.2.e

[Redacted signature block]

[Redacted signature block]

www.government.nl

From: DEU

Sent: maandag 2 maart 2015 16:45

To: 10.2.e

Subject: FW: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

Importance: High

From: 10.2.e

Sent: maandag 2 maart 2015 16:27

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: SPOED/FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

10.2.e

Heb jij voor mij de standaard lijn t.a.v.

10.
2

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 2 maart 2015 16:15

Aan: 10.2.e

Onderwerp: FW: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

We hebben er nog geen vragen over gekregen, maar MP wil graag weten wat ook alweer de woordvoeringslijn is voor deze kwestie. Daar hebben we toch een vaste formulering voor..?

Van: CAR Redactie

Verzonden: maandag 2 maart 2015 16:03

Onderwerp: ANP: 'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

'Rutte moet naar herdenking Armeense genocide' (2)

maandag, 02 maart 2015 / 15:56

N i e u w bericht, meer informatie

ALMELO (ANP) - PVV-leider Geert Wilders heeft premier Mark Rutte en koning Willem-Alexander opgeroepen de honderdste herdenking van de zogeheten Armeense genocide bij te wonen. Hij deed dat maandag in Almelo, nadat hij daar een krans had gelegd bij het monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de massamoord door Turken op Armeniërs in 1915.

„De Armeense genocide is een inktzwarte bladzijde in de wereldgeschiedenis, die altijd herdacht moet worden en nooit vergeten mag worden”, zei Wilders. Op 24 april wordt in de Armeense hoofdstad Jerevan herdacht dat de volkerenmoord honderd jaar geleden begon in Istanbul, toen nog de hoofdstad van het Ottomaanse Rijk.

Rutte en de koning moeten daar volgens Wilders bij zijn om de Nederlandse betrokkenheid te laten zien. „Toon uw respect en ga erheen en laat u niet tegenhouden uit angst voor de Turkse regering”, aldus de PVV-leider.

Turkije en Armenië hebben nog steeds ruzie over de vraag of tijdens de oorlog genocide is gepleegd op de Armeniërs, die destijds onder het gezag van het Ottomaanse Rijk vielen. Vaststaat dat honderdduizenden Armeniërs om het leven kwamen door geweld, honger en deportaties naar de woestijn. Turkije wil echter niet van genocide spreken en schat ook het aantal slachtoffers veel lager in dan Armenië.

(c) ANP 2015, alle rechten voorbehouden

10.2.e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat

aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: 10.2.e
 Subject: RE: Achtergrondinformatie kwestie Armeense genocide
 Date: dinsdag 3 maart 2015 13:54:28

Veel dank!

From: 10.2.e
 Sent: dinsdag 3 maart 2015 13:53
 To: 10.2.e
 Cc: 10.2.e
 Subject: Achtergrondinformatie kwestie Armeense genocide

Beste 10.2.e

Hierbij wat achtergrondinformatie over de kwestie van de Armeense genocide:

- Armeense gemeenschappen herdenken wereldwijd jaarlijks op 24 april de kwestie van de Armeense genocide van 1915. Dit jaar de 100-jarige herdenking.
- Armenië is voornemens om in 2015 de gebeurtenissen uit 1915 grootschalig te herdenken. Zowel in Jerevan als daarbuiten (Almelo!). Oogmerk is mede ook officiële erkenning van de gebeurtenissen als 'genocide' door zoveel mogelijk staten. President Hollande zal bij de herdenking in Jerevan aanwezig zijn, verder nog geen harde toezeggingen van regeringsleiders of staatshoofden. Voorgaande jaren waren alle in Armenië residerende ambassadeurs aanwezig bij herdenkingsbijeenkomsten in Jerevan.
- Armeense ambassadeur en/of FAON bezochten vorig jaar onder andere BZ (SG e.a.), V&J (Stas Teeven), OC&W (Min. Bussemaker) en SZW (Min. Asscher), om sympathie van de verschillende bewindslieden voor de Armeense positie en hun belangstelling voor deelname aan herdenkingen te pellen.
- Meeste EU-lidstaten erkennen de genocide niet op regeringsniveau. Vele daarvan, waaronder DUI, zijn in dezelfde positie als NL: parlementaire resoluties/moties aangenomen, maar geen formele erkenning als 'genocide' door de regering (motie Rouvoet 2004). Dit geldt overigens ook voor de VS. FR, GR en CYP erkennen de genocide wel. 10.2.a
- Grote Armeense gemeenschap in NL (+/- 10.000 personen). Genocidemonumenten in Almelo en Assen.
- Motie Rouvoet 2004: Zie ook de beantwoording van de KV in de bijlage. *"Ja, ik ben bekend met de Motie Rouvoet. Ook ik beschouw deze motie als ondersteunend aan de regeringsinzet om de kwestie van de Armeense genocide – bilateraal en via de EU – in Turkije bespreekbaar te maken en de toenadering tussen Armenië en Turkije te bespoedigen. Er is geen breuk met mijn voorgangers. De voortdurende druk vanuit de EU en Nederland heeft er mede toe geleid dat in Turkije meer ruimte voor debat over deze kwestie mogelijk is gemaakt. De vrijheid van meningsuiting en persvrijheid dienen, conform de Kopenhagen-criteria, deze uitwisseling van standpunten te waarborgen. Hierop zal ik de Turkse regering – rechtstreeks en via de EU – blijven aanspreken. De Motie Rouvoet ondersteunt deze inspanningen zonder meer."*

Verwijs ook graag naar het debat hierover in de TK op 15 januari jl.:
http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail?vj=2014-2015&nr=42&version=2

Lijn M:

- Laat er geen misverstand over bestaan: Nederland betreurt ten eerste al de slachtoffers die in 1915 zijn gevallen. We zijn hier glashelder over. Het is echter niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden. Wij blijven ook bij de interpretatie die voorgaande kabinetten aan de motie hebben gegeven. Er zijn een aantal initiatieven tussen Armenië en Turkije om erover te spreken. Turkije is ook bereid tot een gesprek op basis van de protocollen van 2009.

Die gaan over het tot stand komen van diplomatieke banden, het openen van de grenzen en een gezamenlijke commissie om de gebeurtenissen van 2015 te bestuderen. De Turkse positie is dat de archieven, inclusief de militaire, openstaan voor academische onderzoekers

- Aan de vooravond van de herdenking vorig jaar — u herinnert zich dat waarschijnlijk — kwam toen nog premier Erdogan met een verrassende verklaring in negen talen, waaronder west- en oost-Armeens en Koerdisch. Daarin erkende hij dat er in de laatste jaren van het Ottomaanse rijk een periode is geweest waarin de constituerende volken van het Ottomaanse rijk veel hebben geleden. Daarbij noemde hij specifiek Turken, Koerden, Arabieren en Armenen. Dat was voor het eerst. Het was tijd ook, maar het is belangrijk dat er een kentering plaatsvindt, ook in het denken in Turkije over die verschrikkelijke zaak. Tevens stelde hij dat de mensheid de taak heeft dit gedeelte lijden, inclusief dat van de Armeniërs, te erkennen. In Turkije kunnen volgens hem meningen, gedachten en perspectieven over de gebeurtenissen van 1915 vrijelijk worden geuit, zoals past in een moderne democratie. Dat zegt hij. Ik weet dat daar weer heel wat tegenin te brengen valt, maar het is wel belangrijk.
- Wij moeten proberen ervoor te zorgen dat de Armeense kwestie uit de taboehoek komt. We stellen deze aan de orde. In de motie is ons ook gevraagd om de kwestie van de genocide met de Turkse autoriteiten te bespreken. Zij is de laatste jaren iets meer bespreekbaar geworden. Ik vind dat positief. Een dialoog is cruciaal. U weet echter dat een en ander geen deel uitmaakt van de toetredingscriteria. Goede betrekkingen tussen Armenië en Turkije maken daar overigens wel deel van uit. Die zijn van belang. Of het kabinet daar eventueel bij aanwezig is, kan ik op dit moment nog niet zeggen. We weten nog niet of we dat zullen doen of niet. Dat zullen we van geval tot geval bekijken. In ieder geval moet zo'n onderwerp geen politieke splijtzwam worden. Het moet gedaan worden op een manier die iedereen tot verzoening brengt. Dat is de kern bij dit soort zeer gevoelige en ernstige zaken.
- Dat ben ik met u eens. Dat is essentieel. Het gaat inderdaad niet om het woord, maar om de erkenning dat er iets gebeurd is. Die moet wel uit de mensen zelf komen.
- Dat begrijp ik. Het gaat zeker niet alleen om de relatie met Armenië. Ik denk dat dat duidelijk is. Trouwens, mensen die een motie indienen, gaan ook over de uitleg daarvan, zo heb ik in dit huis geleerd toen ik nog aan uw kant stond. Het is overigens een motie die al enige tijd geleden is ingediend. Het kabinet heeft destijds ook gezegd hoe het daarmee omgaat. Daarbij ging het niet alleen om de relatie met Armenië, maar ook om de erkenning van de genocide. De regering heeft gezegd dat zij die terminologie niet overneemt en er ook niet zelf een definiëring van geeft, maar dat zij dit element wel van cruciaal belang vindt in de betrekkingen met Turkije.

Groet,

10.2.e

From: 10.2.e
 Subject: RE: Gespreksverslag ministerie SZW en BuZa
 Date: dinsdag 10 februari 2015 12:39:11
 Attachments: [Nota voor MSZW ter voorbereiding bijeenkomst op 3 december 2014.doc](#)
[Weekbericht bijeenkomst op 3 december jl.doc](#)

Hallo 10.2.e

Ik wil even de stand van de afspraken met je delen.

- Kader bij opstelling/reacties: "gezamenlijke verantwoordelijkheid om spanningen te de-escaleren"
 Zie bijgaande nota voor overleg dat minister 3/12 met vertegenwoordigers Turkse gemeenschap had. 11.1. Zie ook weekbericht waarin de uitkomst van dat overleg staat. De Armeense gemeenschap was er op 3/12 niet bij overigens. 10.2.g
 Wij zijn bezig om te bekijken of we zelf iets kunnen organiseren, waar de Armenen dan ook bij zijn.

Er ligt een brief aan de Kamer in de lijn waarin gemeld wordt dat NL ambassadeur in Georgie in april de herdenking in Armenie/Jerevan bijwoont. 11.1

Ik stuur je de brief als die naar Kamer gaat.

- 11.1 10.2.e
 Waar heb je precies behoefte aan? Mss heb je iets aan onderstaande spreeklijn, die heeft iets andere invalshoek, maar levert m.i. basiselementen voor omgang met "verschillen". Wat we ook kunnen doen is dat je een concept verhaal van de burgemeester over "demonstreren mag, maar niet anderen belemmeren" met ons deelt, dan kunnen we ernaar kijken.

- Geprobeerd zal worden alsnog een gesprek tussen de Armeense en Turkse gemeenschappen te plannen op het Ministerie van SZW/Minister Asscher;
 Zie boven.

- SZW checkt de signalen over de Azerische gemeenschap in Enschede en koppelt deze terug aan Almelo;
 Zijn we mee bezig.

- Gesprek inplannen tussen Minister Asscher en de burgemeester van Almelo;
 Hangt af van wat er verder gaat gebeuren op dit dossier denk ik. Ze zouden tzt ook kunnen bellen toch?

- Het ministerie van BuZa wil graag een werkbezoek brengen aan het Armeens monument;
 Vanuit SZW wil ik daar wel bij zijn.

- 11.1

PM

- Bij een vervolgesprek ook collega's van V&J uitnodigen;
Wij zullen contact leggen met V&J/NCTV.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

11.1

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 27 januari 2015 16:13
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Gespreksverslag ministerie SZW en BuZa

Hallo 10.2.e

Ik was erg blij met ons overleg van afgelopen vrijdag. Ik hoop dat dat gevoel wederzijds is (gebleven). Het is goed dat we elkaar kennen in de opmaat naar de herdenking!

Ik heb voor interne afstemming een kort verslagje gemaakt van ons overleg en de afspraken die we hebben gemaakt. Het kan zijn dat ik een aantal zaken heb gemist, voel je vrij die aan te vullen waar nodig. Zullen wij afspreken dat wij de centrale contactpersonen zijn voor vervolgafspraken? Dat houdt de coördinatiemechanismen beperkt ☺. Van 10.2.e heb ik een aantal mails rechtstreeks ontvangen met specifieke BZ zaken.

Hartelijke groet en tot later dit jaar!

From: 10.2.e
 Subject: INFO / gesprek 10.2.e over Turkije
 Date: donderdag 5 februari 2015 14:34:11

Was gisterenmorgen in 10.2.e

, om te praten over politieke ontwikkelingen in Turkije en de Armeense genocidekwestie 10.2.e

). 10.2.e

Volgens is bemerkenswaardig:

Genocidekwestie:

- Er zijn volgens 10.2 haast geen serieuze wetenschappers meer die nog ontkennen dat de gebeurtenissen uit 1915 neerkomen op genocide. Daar is inmiddels teveel bewijs voor gevonden in Turkse archieven, alsmede in ooggetuigenverslagen van Zweedse, Oostenrijks-Hongaarse en vooral Amerikaanse diplomaten, alsmede van Duitse militairen en diplomaten.
- Toch zou het interessant zijn als de Turken hun archieven volledig zouden openen. Nu nog is een aanzienlijk deel (10.2.e) gesloten, t.w. de archieven van Defensie, de geheime diensten en het Kadaster. Vooral openbaarmaking van het Kadaster zou pijnlijk zijn – en kunnen leiden tot eindeloos veel rechtszaken – omdat daaruit zou blijken welke Turken de huizen en andere onroerend goed hebben overgenomen van de vermoorde Armeniërs.
- De Nederlandse regering heeft er desalniettemin politiek niets bij te winnen, aldus 10.2, de genocide als zodanig te herdenken, anders dan dat het misschien moreel de juiste keuze is.
- Overigens bleek volgens 10.2 uit onderzoek dat de gevolgen op handelsgebied voor landen die wel de genocide erkend hebben (o.a. Frankrijk en Canada) heel beperkt zijn gebleven.
- Sprekend over Almelo 2014, stelde 10.2 dat het vooral opvallend was geweest hoeveel Turkse demonstranten het 'rabia'-teken hadden gemaakt, het viervingerige handteken dat Moslimbroeders-demonstranten in Egypte gebruikten om te protesteren tegen de afzetting van Morsi. 10.2.a

Turkse binnenlandse politiek

- Oppassen, aldus 10.2, dat we niet Gülen als de 'good guys' zien in hun strijd tegen de AKP. Gülen is volgens 10.2 net zo islamistisch als de APK-partij, en is buitengewoon intransparant qua interne bestuursstructuur. Interne discussies over de te voeren partijlijn zouden bovendien niet of nauwelijks mogelijk zijn.

Dienstplichtkwestie

- 10.2 dat relevante Turkse wetgeving recent zou zijn aangepast, waardoor het makkelijker wordt afstand te doen van de Turkse nationaliteit, ook als iemand niet zijn dienstplicht heeft vervuld. 10.2.a

From: 10.2.e
Subject: FW: impressie van de FAON bijeenkomst van afgelopen vrijdag in A'dam.
Date: zondag 1 februari 2015 19:11:46
Attachments: programma FAON.PDF

Beste mensen,

Hierbij een impressie van de FAON bijeenkomst van afgelopen vrijdag in A'dam.

Groet, 10.2.e

Zaal (bij de UVA) zat vol. Meer dan 100 mensen aanwezig. Hoogopgeleid publiek had ik de indruk. 10.2.e was er ook.

Hoofdmoot was lezing van 10.2.e

zal een lezing geven over "Oorzaken en verloop van de genocide". (zie onder)

Daarvoor werd door FAON eea gezegd. Kern: we voelen ons gesteund door NL volk en parlement maar niet door regering. Rutte uitgenodigd voor herdenking in Armenië straks, "maar die komt toch niet, Franse president wel". En wat ze vaker zeggen: aangenomen motie Roevoet uit 2004 is "erkenning genocide". Dit jaar is door 100 jaar herdenking speciaal jaar met veel activiteiten. Zij bijgaand. We moeten dit als voorlopig programma zien, de stand van nu. Laatste stand kan gevolgd worden op website FAON en op www.facebook.com/100jarigeherdenkingarmeensegenocide.

Opvallend aan programma:

- Fakkeltocht in Den Haag (blijkbaar niet Almelo)
- Wel op 22/2 een "herdenkingsbijeenkomst" in Almelo
- Herdenking op 22/4 is zowel bij monument Almelo als bij monument in Assen (informeer jij Assen 10.2.e)
- Tv serie "bloedbroeders" bij VARA ("daar komen alle elementen genocide aan bod")
- Optreden amerikaans/Armeense band System of a Down, 17 april, A'dam, staat expliciet op programma (ik denk dat we gemeente A'dam daarover moeten informeren)

De lezing:

- 10.2.e is van mening dat er genocide heeft plaatsgevonden. In 18^e eeuw waren er ook incidenten waarbij Armeniërs werden gedood (massaal), maar dat had toen andere intentie ("lesje leren") en niet om volk uit te roeien.
- De genocide had meerdere elementen: onder meer: aan begin moord op Armeense intellectuelen in de grote steden; daarna deportatie naar Syrische woestijn (niet alleen deportatie overigens, er zijn ook bij aanvang deportatie grote groepen meteen doodgeschoten), maar ook gedwongen assimilatie van Armeense vrouwen en als laatste door staat gecreëerde hongersnood (cynisch gezegd, men constateerde dat er nog teveel Armeniërs over waren).

- 11.1 [redacted] Hij schetste dat 1 van de oorzaken van de genocide lag in Balkanoorlogen in 1912/13 waarbij Griekenland/Joegoslavië/Bulgarije in korte tijd het Europese deel van het Ottomaanse rijk veroverde. Dat deel was het politieke hart van het Ottomaanse Rijk. Dat gaf Turken een enorme schok (na 300 jr bezetting), maar ook door de wijze waarop. In die oorlog hadden de drie veroveraars het officiële beleid (men schaamde zich er niet voor) om de Turkse bevolking te verdrijven en de moskeeën te vernietigen. (Dit leidde tot gemor in de zaal “moeten we nu opeens medelijden hebben met de Turken”). Terzijde: dit leidde tot veel VIP vluchtelingen (waaronder Atatürk) die later de kern van de “Jong Turkse” dictatuur zouden vormen, het bewind dat de genocide heeft uitgevoerd.
- Laatste wat ik nog wil melden uit de lezing: in 1915 leden de Turken twee enorme nederlagen tegen de Russen, in Oost Turkije. En toen ook nog de geallieerden op Gallipoli landden, ontstond er paniek in Turkije. Het oosten van het land lag helemaal open (nadat ze dus al het Europese deel paar jaar eerder hadden verloren). Er moest iets gebeuren. Daarmee was Gallipoli feitelijk de start van de genocide. Daarvoor had men wel een hekel aan Armeniërs, maar de start van de genocide was Gallipoli. 10.2.a [redacted]).

1
0

2

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: 10.2.e
Subject: RE: Kamerbrief FAON
Date: maandag 2 februari 2015 15:05:53
Importance: High

Hallo 10.2.e

Ik heb het gecheckt bij mijn collega's die ook de bezwaarschriften behandelen en de berichten die jullie hebben ontvangen zijn correct (zoals je ze cursief hebt weergegeven).

Ik heb twee dingen door elkaar gehaald: de opmerking in het bezwaarschrift en de daadwerkelijke aankondiging op het monument. Mijn excuses voor de verwarring. Er staat op het monument niet het woord genocide. Ook de aanvraag betrof een aanvraag voor een Armeens Monument. Fijn dat je hebt gecheckt zodat er geen verdere verwarring ontstaat!

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 2 februari 2015 14:25
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Kamerbrief FAON

Beste 10.2.e

In de bijlage ter informatie de laatste Kamerbrief die over dit onderwerp naar de Kamer is verstuurd. Tijdens ons overleg in januari gaf jij aan dat er op het monument in Almelo het woord genocide zou staan. Uit eerdere berichtgeving van gemeente Almelo hadden wij begrepen dat:

"Door een inspecteur Bouwtoezicht is ter plaatse onderzoek is verricht naar een opschrift op het Armeens monument waarvoor een omgevingsvergunning is verleend op 15 januari 2014 voor het oprichten van een Armeens monument. Geconstateerd is dat elke zuil is voorzien van een afbeelding met op de voet van de zuil een Armeense tekst. Uitgezocht is of deze teksten "Armeense genocide" of "Armeens monument" betekenen. Dat is niet het geval. Bevestigd door het tolkencentrum dat op ons verzoek de Armeense teksten heeft vertaald."

Voor ons is het belangrijk om te weten of er daadwerkelijk genocide op het monument staat. Zou jij dit nog eens kunnen nagaan?

Alvast bedankt en groet,

10.2.e

From: 10.2.e
 Subject: Terugkoppeling gesprek 10.2.g
 Date: maandag 26 januari 2015 12:14:36

Beste collega's,

Hierbij terugkoppeling van het gesprek met de Armeense organisatie 10.2.g afgelopen week.

Groet,

10.2.e

Op dinsdag 20 januari 2015 sprak plv. DirDEU samen met de regiomedewerkers 10.2.e

met vertegenwoordigers van 10.2.g 10.2.e

waren bij het gesprek aanwezig.

- 10.2.g is in verschillende landen vertegenwoordigd. Het centraal bureau zit in Brussel. 10.2.g maakt deel uit van de Samenwerkende Armeense organisaties (SAO) en werkt hierin nauw samen met FAON.
- 10.2.g vroeg zich vooral af waarom het voor NL zo moeilijk was om de genocide te erkennen en de motie Rouvoet uit te voeren. Zeker gezien het feit dat de genocide in het Nederlandse Parlement was erkend. Ook FRA en Uruguay waren tot erkenning overgegaan.
- 10.2.e benadrukte dat de motie Rouvoet wel degelijk serieus wordt uitgevoerd en dat de EU inclusief NL kritisch is in de relatie met Turkije o.a. over de persvrijheid. In de dialoog van NL met Turkije staat de kwestie van de Armeense genocide prominent op de agenda.
- Het is echter niet aan het kabinet zelf om deze historische gebeurtenissen met zeer inhumane gevolgen te duiden. Van belang is dat Turkije en Armenië met behulp van wetenschappers tot een gezamenlijke duiding van het verleden komen. Het is – op dit punt – essentieel dat de Turkse en Armeense regeringen de toegang tot elkaars nationale archieven mogelijk maken.
- Volgens 10.2.g was Turkije een historische ontkenner en blijft internationale druk nodig. Alleen hierdoor heeft Turkije enigszins toegegeven. Meer onderzoek is niet nodig, er is meer dan voldoende onderzoek gedaan door objectieve instanties. NL moet duidelijker zijn richting Turkije en deelnemen aan herdenkingsactiviteiten in NL en Armenië. 10.2.g zal er alles aan doen om Nederland hiervan te overtuigen. Ook de protocollen en de relatie van Turkije met Azerbeidzjan kwamen kort aan de orde.
- Belangrijkste boodschap van 10.2.g was dat NL goed moet nadenken over of (en op welk niveau) zal worden ingegaan op de uitnodiging van Turkije voor de herdenking van de slag bij Gallipoli op 24 april 2015. Als daar wel aan wordt deelgenomen en er geen Nederlandse overheidsvertegenwoordiger bij de Armeense herdenking is dan zou dit zeer teleurstellend zijn en was dit een keuze tegen Armenië.
- 10.2.e lichtte toe dat NL nog geen standpunt heeft bepaald ten aanzien van

eventuele Nederlandse betrokkenheid bij herdenkingen in 2015, in Nederland of elders. NL zal dit te zijner tijd van geval tot geval bezien.

- 10.2.g ging vervolgens kort in op de geplande activiteiten: op 18/4 een demonstratie op het Malieveld, 21 april een herdenkingsconcert in de Grote Kerk in Den Haag en herdenkingen bij de monumenten in Assen en Almelo op 24 april. De gehele periode zouden er allerlei verschillende activiteiten worden georganiseerd.
- President Hollande zou hebben toegezegd bij de herdenking in Armenië aanwezig te zijn. De Paus werd ook genoemd, maar er was nog geen zekerheid over zijn aanwezigheid bij de herdenking in Yerevan.

From: 10.2.e
 To: 10.2.e
 Subject: FW: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide
 Date: donderdag 8 januari 2015 13:28:16
 Attachments: image001.png

Hi 10.2.

Kun je hiermee uit de voeten?

10

From: 10.2.e
 Sent: donderdag 8 januari 2015 12:56
 To: 10.2.e
 Subject: RE: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide

Beste 10.2.e

Bij deze stuur ik u de gevraagde informatie over het standpunt van de Heilige Stoel inzake de kwestie van de Armeense genocide.

Hartelijke groet,

10.2

1. De Heilige Stoel heeft de Armeense genocide nooit officieel erkend.

2. Het is niet zeker of de paus de herdenking van de Armeense genocide in Jerevan zal bijwonen. 10.2.a

Het Vaticaan heeft nog steeds geen definitief antwoord gegeven. 10.2.a
 President Hollande en president Poetin hebben hun komst bevestigd.

3. De Armeense Kerk zal komend jaar de 1,5 miljoen slachtoffers van het bloedbad heilig verklaren. De Armeense Kerk is een zelfstandige, Oosters-Orthodoxe Kerk en staat los van de Rooms-Katholieke Kerk.

10.2.a

Uitspraken Heilige Stoel over de Armeense genocide

Paus Johannes Paulus II heeft in 2000 eenmalig gesproken over 'de eerste genocide van de 20^e eeuw'. 10.2.a
 paste hij zijn terminologie aan. In een gezamenlijke verklaring met het hoofd van de Armeense Kerk sprak de paus toen over "de vernietiging van anderhalf miljoen Armeense Christenen, die doorgaans wordt gedefinieerd als de eerste volkerenmoord van de twintigste eeuw".

De huidige paus heeft in zijn jaren als aartsbisschop van Buenos Aires goede banden onderhouden met de Armeense gemeenschap. Toen hij in juni 2013 (als paus) een delegatie van Armeense Christenen ontving noemde ook hij het bloedbad 'de eerste genocide van de 20^e eeuw'. 10.2.a

From: 10.2.e
 Sent: woensdag 7 januari 2015 14:52
 To: 10.2.e

Subject: SPOED: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide

10.2.

Kun je hier naar kijken?

10.2

From: 10.2.e
Sent: Wednesday, 10.2.e
Subject: FW: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide

Beste 10.2.

Zie onderstaande verzoek van collega die zich met Armenië bezig houdt. Is dit misschien iets dat jouw stagiair kan uitpluizen?

Kwestie doet hier veel stof opwaaien ivm plan voor monument genocide in Assen.

Dank,

10

From: 10.2.e
To: 10.2.e
Subject: of Dutch government on Armenian Genocide

10.

Zou jij eens na kunnen gaan wat het standpunt van het Vaticaan is t.a.v. de erkenning van de Armeense genocide? Zie onderstaand bericht. Vandaag zag ik ook dit bericht - http://www.kerkinood.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=4540:armenie-roept-dag-uit-ter-heinnering-aan-genocide&catid=43:midden-oosten&Itemid=96 – waarin staat dat paus Franciscus op 24 april 2015 een Heilige Mis zal vieren op het Sint-Pietersplein ter herdenking van de Armeense genocide.

Dankjewel en groet,

10.2.

From: 10.2.e
Sent: dinsdag 30 december 2014 08:58
To: 10.2.e
Subject: RE: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide

10.2., interessant dat gemeld wordt dat de Paus in Jerevan aanwezig zal zijn. Was mij nog niet bekend. Betekent dat ook dat het Vaticaan formeel de genocide erkent?

Groet,

1

From: Abovian Cultural Centre 10.2.e
Sent: zaterdag 27 december 2014 18:56
To: Armenian News Team
Subject: Attitude of Dutch government on Armenian Genocide

An Article in Dutch Daily Reformatorisch Dagblad concerning the policy of Dutch government on Armenian Genocide published on 20 December 2014.

See English and Armenian text below, after original Dutch text.

Reformatorisch Dagblad
 Website: <http://www.refdag.nl>
 20 december 2014

Kabinet faalt in uitvoering motie-Rouvoet

From:

10.2.e

Subject:

Gesprek M-Asscher over kwestie Armeense genocide: standpunten DUI/VK/FRA

Date:

maandag 10 november 2014 15:57:54

10.2.e

Zoals met 10.2. besproken t.b.v. het gesprek morgen van M met Asscher over kwestie van de Armeense genocide, hieronder een aanvulling op het memo hierover. SZW zal Asscher er nl. over informeren dat VK/Lidington en DUI/Steinmeier onlangs bezoek aan Yerevan en herdenkingsmonument hebben gebracht. In dat licht hieronder de standpunten van DUI en VK. De zaak ligt iets genuanceerder dan SZW mogelijk aan Asscher heeft doorgegeven. Verder nog extra achtergrond over FRA positie.

Groet,

10.2.e

DUI

- DUI erkent genocide niet.

- 10.2.a

VK

- VK onderstreept dat VK Armeense genocide niet als zodanig erkent (zie ook voorzichtige formulering persbericht over bezoek Stas Lidington aan Yerevan: "Just paid my respects at Tsiternakaberd Memorial remembering upcoming centenary of 1915 and its importance for all Armenians,"). Wijst erop dat Lidington al eerder een bezoek had gebracht aan het monument en dat hij dat tijdens zijn bezoek opnieuw heeft gedaan vanwege de a.s. herdenking.

- 10.2.a

- In Londen bereiden de Armeense en Turkse ambassades samen een religieuze dienst in Westminster Abbey voor. 10.2.a

FRA

- Uitzonderingspositie in EU samen met GRIE en CY: erkennen genocide.

- 10.2.a

- Afgelopen 24 april was president Hollande aanwezig bij herdenking in Parijs, en in 2015

zal hij bij de 100-jarige herdenking in Yerevan zijn, op uitnodiging van president Sarkissian van Armenië.

10.2.a

FRA parlement nam begin 2012, op basis van een voorstel van president Sarkozy, een wet aan die ontkenning van de Armeense genocide strafbaar stelt. Franse Constitutionele Raad verklaarde deze ongrondwettig, want in strijd met de vrijheid van meningsuiting. Hollande heeft daarna geen vervolg gegeven aan zijn voornemen van medio 2012 opnieuw met zo'n wetsvoorstel te komen. In oktober van dit jaar diende Franse parlements lid wetvoorstel in om het ontkennen van genocides en misdaden tegen de menselijkheid van de 20ste eeuw te bestraffen: inclusief de Armeense genocide, expliciet als reden genoemd voor het voorstel.

10.2.e-

Van: PS

Aan: DEU via DC

Datum: 26 novem

Onderwerp: Opti

10.2.e

014

rdenking kwestie Armeense genocide

Reactie M:

"OK, optie 2 beste, maar vraag of dit zonder besproken te hebben met Turkije in kamerbeantwoording kan? We meldden eerder aan MinSZW uw idee voor een bijeenkomst. Ik neem aan vanwege uw analyse dat het nu van de baan is. Wordt dit allemaal met ambtelijk SZW geaccordeerd?"

DEU.

dus CdP Tblisi erheen

en we blijven idee à la Vle wennen heren.

kabinet zoekt erf betrokkenheid

10.2.e

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

10.2.e
M
DEU
DGES
SG

10.2.e

Oh.
= optie 2 beste,
meer veilig
of dit zonder begin
bespreken te horen
met
Turkije

TER BESLISSING

Datum
25 november 2014

Onze Referentie
DEU-0559/2014

Opgesteld door
10.2.e

T 6166

memo

Opties herdenking kwestie Armeense genocide

in Kamerbeantwoort
kan?

Aanleiding

Kamervragen Omtzigt e.a. over NL vertegenwoordiging bij herdenkingsbijeenkomsten voor de kwestie van de Armeense genocide

Gevraagd besluit

Uw aanwijzing op de drie opties t.b.v. bijwonen herdenkingen kwestie Armeense genocide.

Toelichting

Ten behoeve van de antwoorden op de Kamervragen van Omtzigt e.a. naar NL vertegenwoordiging bij herdenkingen van de kwestie van de Armeense genocide zijn drie opties geïdentificeerd. U heeft deze besproken met uw collega van SZW. Hieronder treft u advies aan over de haalbaarheid van de drie opties, waarna hierover overleg kan plaatsvinden met SZW.

1. Wetenschappelijk seminar over TUR-ARM relaties, te organiseren door onafhankelijke instelling, bv Clingendael. In aanwezigheid van vertegenwoordigers TUR en ARM. Financiering van overheidswege. Regeringsvertegenwoordiging: bijvoorbeeld opening seminar door één van de ministers, als zowel TUR als ARM deelnemen.
2. CdP Tblisi, tevens ambassadeur voor Armenië, NL laten vertegenwoordigen bij herdenking op 24 april 2015 in Yerevan.
3. In Londen bereiden de TUR en ARM geloofsgemeenschappen herdenkingsdienst in Westminster Abbey voor. Dit idee door NL laten suggereren aan TUR en ARM.

AD 1 Seminar

Achtergrondinformatie:

Geen recente conferentie of seminar bekend met zowel Turkse als Armeense deelnemers over de gebeurtenissen van 1915. Een seminar dat "sec" over de genocidekwestie gaat is zo goed als onmogelijk: daarvoor zijn de tegenstellingen momenteel veel te scherp en bovendien zal óf TUR, óf ARM niet deel willen nemen (wat doel van zo'n bijeenkomst voorbij zou schieten).

Wel meerdere evenementen van NGO's in Yerevan en Ankara met deelnemers uit beide landen, maar onderwerp daarbij altijd 'forward-looking' (bijvoorbeeld de toekomst van Turks/Armeense relaties, of culturele uitwisselingen tussen

10.2.e

voor een speechont

IK neem in voorzijde
Uw Analyse dit is
niet de basis.

- optie 3 mag
gevoelend worden

M,
optie 1 is een
recepte for disaster
als op korte termijn
moet. Vergt heel
waarschijnlijk opereren
en zou wel eens veel
tijd (een jaar of langer)
kunnen kosten. of

11.1

Env - 2014.11455.

journalisten of studenten, of discussies over manieren om de Turks/Armeense grens weer te openen). Bij deze bijeenkomsten is de genocidekwestie wel bespreekbaar als een bepalende factor in Turks-Armeense relaties, maar deelnemers zijn daarbij voorzichtig om niet over het onderwerp zelf te discussiëren. Hrant Dink Stichting in Istanbul organiseert projecten en seminars met oogmerk begrip te kweken tussen verschillende gemeenschappen (afgelopen weekend seminar over gesloten grenzen tussen beide landen).

Datum
25 november 2014
Onze Referentie
DEU-0559/2014

Normaliter zijn bij deze conferenties geen vertegenwoordigers van de Armeense of Turkse overheid aanwezig. Meestal zijn deelnemers journalisten, wetenschappers (ook historici), studenten of NGO-leden.

Beide landen met elkaar eens dat oplossing alleen kan volgen uit een gezamenlijke studie van Armeense en Turkse wetenschappers naar 1915 met volledige toegang tot alle relevante archieven Ankara, Istanbul, Jerevan, Moskou etc. Tot nu toe altijd stuk gelopen op praktische bezwaren en vooral 'terms of reference'.

Krachtenveld:

Inschatting dat het welhaast onmogelijk zal zijn sprekers te vinden die voor beide partijen acceptabel zijn als het seminar puur over de genocidekwestie zou gaan. Er bestaat geen onbeladen terminologie waar beide partijen mee kunnen leven. Deelname overheidsvertegenwoordigers daarmee geen haalbare kaart.

10.2.a

Risico's

Belangrijk om conferentie te organiseren die "forward looking" is, en bedoeld om integratie en onderlinge verstandhouding tussen de Armeense en Turkse gemeenschappen in Nederland te bevorderen. Aanzienlijke kans op mislukking als een conferentie expliciet als onderwerp de gebeurtenissen van 1915 heeft (of door beide partijen zo gezien wordt):

- 10.2.a

Maar: ook poging om "forward looking" seminar te organiseren is niet zonder risico's. Eerste risico dat zelfs in deze formule noch TUR noch ARM overheld zullen willen deelnemen. Maar met name afbreukrisico voor NL als we "probleemeigenaar" worden richting TUR en/of ARM (ook al wordt de organisatie uitbesteed: landen zullen kijken naar de financierder). Ook potentieel tot verscherping tegenstellingen; zou contraproductief zijn tav Insteek.

Terugvaloptie?

- 10.2.g

ADVIES

Deze opties brengt te veel risico's met zich mee om vanuit regering actief te bevorderen.

AD 2 Bijwonen herdenking Yerevan door CdP Tblisi.

Achtergrond:

Tot nu toe alleen deelname door CdP's in Yerevan. Deelname door CdP Tblisi als mede-geaccrediteerde in Yerevan is dan ook stap in richting ARM. 10.2.a

Advies

Positief. NL geeft acte de présence bij herdenking, maar 10.2.a

AD 3: dienst geloofsgemeenschappen suggereren aan beide partijen

Achtergrond:

In Londen bereiden de TUR en ARM geloofsgemeenschappen herdenkingsdienst in Westminster Abbey voor. VK stelt dat deelname van overheidswege voor de hand ligt als deze herdenking plaatsvindt, mogelijk zelfs op kabinetsniveau.

Vraag is in hoeverre in NL bij gepolariseerde verhoudingen tussen de gemeenschappen hier een dergelijk initiatief kans van slagen heeft. Ambtelijk SZW verder tot nu toe negatief hierover omdat men meent dat optie van deelname door hun Minister aan herdenking hierdoor weg wordt genomen. Nu Min Asscher heeft laten weten zijn eventuele deelname afhankelijk te maken van advies BZ wellicht weer een mogelijkheid.

Advies

Suggestie door NL aan beide partijen om te komen tot een dergelijk initiatief politiek haalbaar. Wel af te vinken met SZW.

EINDADVIES:

Optie 1: teveel risico dat NL probleemeigenaar wordt.

Optie 2: haalbaar. Is handreiking want tot nu toe niet gebeurd. Dit ook duidelijk maken aan SZW.

Optie 3: haalbaar, maar niet 'rijp' genoeg voor vermelding in antwoord op Kamervragen, want stultte bij SZW tot nu toe op weerstand.

Advies is om in beantwoording Kamervragen opties 1 en 3 in dit stadium nog niet met de Kamer te delen: zou potentieel verwachtingen wekken die NL niet waar zal kunnen maken. Optie 2, afvaardiging CdP, zou gemeld kunnen worden, maar dit kan leiden tot vragen naar méér bij de Kamerleden.

Follow up:

- Gesprek Amb Ankara met 10.2.g over eventuele mogelijkheden ook buiten Turkije een seminar te organiseren met vertegenwoordigers uit beide groepen;
- Contact zoeken met andere like minded Europese hoofdsteden over hun voornemens;
- Met SZW in kaart brengen welke evenementen zich aandienen voor betrokkenheid vanuit kabinet
- Begin 2015 verkennende nota in ministerraad over aanloop naar april 2015

Datum

25 november 2014

Onze Referentie

DEU-0559/2014

